

VIENYBĖ

The Oldest Lithuanian Newspaper in the World

87 M. 6 N.

192 Highland Boulevard
Brooklyn, N. Y. 11207

1973 M. GEGUŽĖS (MAY) 18 D.

Telephone:
APplegate 7-7257

30 CENTU

San Francisco Orkestro koncertai Vilniuje

Vilniaus publika, kuri savo Filharmonijos salėje ligšiol yra girdėjusi daug žymių menininkų ir orkestrų, birželio 13-16 dienomis turės progos pasiklausyti garsiojo San Francisco simfoninio orkestro koncertų.

San Francisco Symphony Orchestra vilniečiams turės keturis koncertus, o jų programoje bus atlikti Bartoko, Beethoveno, Berliozo, Bernsteino, Čaikovskio, Cowello, Iveso, Prokofjevo, Rusevičiaus ir kt. kūriniai.

Diriguos orkestro dirigentas ir muzikos vadovas Seiji Ozawa. Orkestro grupėje bus daugiau kaip šimtas muzikantų.

Į Vilnių šis Amerikos muzikos pasiuntinys atvyks po keturių koncertų Leningrade. O iš Vilniaus jie vyks (taip pat keturiems koncertams) į Maskvą, kur savo pasirodymais Konservatorijos didžiojoje salėje užbaigs savo gastroles Tarybų Sąjungoje, o taip pat ir Europoje.

Kai vilniečiai gėrėsis šio orkestro koncertais, šis žymusis Amerikos muzikos vienetas bus jau atlikęs dvidešimt du koncertus savo gastrolinėje programoje. Iš jų bus aštuoniolika koncertų Vakarų Europoje ir keturi Leningrade.

Vakarų Europoje savo koncertus jie pradėjo Paryžiuje gegužės 16 d. ir paskui iš eilės koncertavo ar koncertuos Londone, Zūriche, Baselyje, Genevoj, Berne, Hannoverio, Berlyne, Miunchene, Frankfurte, Vienoje ir Florencijoje. Šiuos koncertus remia Bank of America, National Trust and Savings Associations ir Standard Oil Co. of California, o koncertai TSRS, jų tarpe ir Vilniuje, vyksta pagal JAV-TSRS kultūr. mainus.

Džiaugiantis faktas, kad ir Vilnius įtrauktas į šio garsaus orkestro maršrutą, reikia atsiminti, jog koncertai vyks kaip tik tragiškų lietuviams sukakčių dienomis. Kai kas bandė Washingtone rūpintis, kad data būtų pakeista, bet pasirodė, jog jau per vėlu.

Juog matys ir girdės Lietuva: viršuje dirigentas Seiji Ozawa, kuris diriguos San Francisco orkestro koncertus Vilniuje.

VIENYBĖ

THE OLDEST LITHUANIAN NEWSPAPER IN THE WORLD

was established in 1886 by Juozas J. Paukštytis in Plymouth, Pa. Entered as Second Class Matter October 23, 1907, at the Post Office in Brooklyn, N. Y. VIENYBĖ co-owners are: Valerie Tysliava and Joseph N. Tysliava. It is published bi-weekly by Valerie Tysliava, Joseph N. Tysliava and Jonas Valaitis. Editor: Jonas Valaitis; Managing Editor: Valerie Tysliava; Assistant: Ann Vaivada; Business Manager and Photo Editor: Joseph N. Tysliava; English Editor: Demie Jonaitis; Senior Editor: Vytautas Širvydas; Contributing Editors: Juozas Kreivenas, Edvardas Sulaitis, Vytautas Zalatorius.

SUBSCRIPTION RATES: \$7.00 for one year. Advertising rates on application. All rights reserved. Editorial and Administrative offices at 192 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207. Telephone APplegate 7-7257.

mes

Vytautas Širvydas

Po bolševikų revoliucijos 1918 m. Berlyne atsirado gausi išvietintų rusų "dypukų" grupė, kurios istoriją rašo Cornell u-to profesorius Robert C. Williams neseniai išėjusioje knygoje "Culture in Exile: Russian Emigrees in Germany". Lietuviai taip pat turi nuo bolševikų bėgusios emigracijos, todėl įdomu kai kurie profesoriaus knygos skyrių pavadinimai, primeną ir mūsų naujuose vyravusias nuotaikas: The Time of Troubles, Community of Despair; Emigre Institutions, Politics of Frustration, Shock of Permanence. Juk ir mūsų išvietintieji pergyveno "nelaimės metus", sudarė beviltinę (su desperatizmu požymiais) visuomenę, priorganizavusią savų įstaigų, vedusių nevaisingą politiką. Viskas baigsis, kaip pas rusus, Shock or Permanence, arba, kaip vienas mūsų rašytojų savo apysaką pavadino - Išėjusiems negrįžti!

New Yorko Švietimo departamentas turi Tarptautinėms studijoms centrą, kuris suruošė šešių savaitių akademinį studijų seminarą 25-iems amerikiečiams akademikams Jugoslavijoje. Finansų pateiktas Office of Education Washington. Jugoslavijos universitetas amerikiečiams svečiams paruošė per tris savaites įvairių paskaitų, o kitas tris savaites vežiojo ekskursijas po istorines vietas. Lietuvoje gimusių lietuvių Amerikoje 1960 metais suskaičiuota 121,475, o Jugoslavijoje gimusių slavų 165,798. Bet Amerikos lietuviams uždrausta net pagalvoti apie panašių akademiškų ekskursijų suruošimą Amerikos pinigais Lietuvon! Klek triukšmo kilo, kai keli vaikučiai nuvažiavo pakvėpuoti Lietuvos miškų oru!

Kažin, ar dabartinio Vilniaus gatvėmis vaikšto Lietuvos senovė? Pavyzdžiui, ar vaikšto kas panašus į Vytauto bajorus, ruošia medžiokles parūpinti maisto kovai su priešais Žalgiriuose? Ar yra Aldomų, gaudančių samokslų paslaptis išduoti Lietuvos gynėjams? Ar Barbaros Radvilaitės sapnuoja susituokti su valdovais ir būti krašto poniomis? Gali būti, senovės jau nėra nei Vilniuje, nei Kaune, nes pati Lietuva dabar nauja ir moderninė. Iš senovės gal tik atidvelkia tolimas "garsas nuo rubežiaus".

Gero vėjo Detroito lietuviams įrengti Wayne universitete Lietuvių Kambarį, kokį, štai, 40 metų turi universitetas Pittsburge. O dar geresnio vėjo, kad šis Kambarys nebūtų, kaip Pittsburgo, tik paminklas, bet būtų gyvas lituanistikos šaltinis.

Keturias neseniai apie Lenkijos partijas išėjusias knygas recenzuodama, prof. Ona Cienciala, iš Kansas universiteto, daro taiklią pastabą, tinkamą ir mūsų buvusioms nepriklausomos Lietuvos partijoms. Sako: "1945 metai pastatė kryžių visoms, prieš ir po 1918 metų atsiradusioms Lenkijos partijoms". Kryžių pastatė ir Lietuvos partijoms antroji sovietų okupacija. Jei kas užsienyje kalba esąs Lietuvos liaudininkas, ar krikščionis demokratas, tai sako netiesą, nes tokių partijų dabartinėje Lietuvoje ir su žiburu nerastum, o ir pats kalbėtojas dažnai yra Amerikos pilietis. Jei dar kas liko ir iš par-

IŠ KAIRĖS IR IŠ DEŠINĖS

Girnakalis

PO BENDRUOMENĖS RINKIMŲ

1. Lietuviškų veiksmų išvijoje yra aiškiai per daug. Užtektuvieno gero veiksmo, tik ambicijos trukdo susitarti. Visoki įrodinėjimai, kad tų veiksmų reikia ne vieno, praktiškai tėra pastangos asmeniškumus ir grupines ambicijas užtušuoti.

Neįtikina ir mėginimai veiksmams veiklos sritis nustatyti, paskirstyti darbus. Jau neva paskirsto, o, žiūrėk, ir vėl kulia tuos pačius šiaudus.

Pastaruoju metu jau taip išėjo, kad daugiausia energijos eikvojama ne tiesioginiams tikslams, o tarpusavio rietenoms, visuomenei skaldyti ir nepabaigiamam išdavikų ieškojimui tarp pačių lietuvių. Ir, lyg ant juoko, tokia veikla laikoma tarnavimu tautai ir vadinama patriotizmu.

2.

Gegužės 19-20 JAV lietuviai rinko naują LB tarybą. Rinkimai buvo karšti. Ir labai svarbūs. Pirmąkart LB gyvenime buvo balsuojama ne tik už asmenis, bet ir už programą. Tai buvo ALTo ir Bendruomenės mūšis. Ir ne eilinis mūšis. Beveik rinkimų išvakarėse iš bejėgiškumo ALTo susibordinavo ir VLIKas.

Ir vieno ir kito fronto programos į viena kitą labai panašios. Be to, savo detalių nei viena pusė neišdėstė. Ir vieni ir kiti pateikė programinių gražių šūkių, esminiuose dalykuose visuomenei teko vadovautis nujautimu ir ankstesniais kandidatų darbais.

Iš kai kurio braižo vieną frontą galėtume pavadinti lyg ir konservatoriškas, o kitą - liberalias. Prie pirmųjų priskirtini ALTo šalininkai, krikdemai, liaudininkai, voldemarininkai, dalis tautininkų ir bendrai ligšiolinės laisvinimo taktikos žmonės. Gi liberalų pusėje matėme frontininkus ir dalį tautininkų, prie kurių dėjosi akiratininkai ir net ryšių su dabartine Lietuva ieškotojai. Šie pastarieji gebėjosi nuo tokios Bendruomenės, kurioje jiems būtų iš viso vargiai įmanoma gyventi.

Ir vienas ir kitam fronte rinkimuose lemiamos reikšmės turi gydytojai, o ligi eilinio veikėjo lygio nusmuko dvasiškiai. Yra legenda, kad gydytojai daug uždirba.

Į JAV visi dypai suvažiavo pusplikiai, bet laikas bėga ir kai kurie turtėja. Kai kurie ne tik turtėja, bet ir turtingai remia įvai-

rius lietuviškus darbus. Yra verta ir teisinga, kad tokie rėmėjai visuomenėje įsigija simpatijų. Tuo labiau šie žmonės susilaukia simpatijų, kad jie savo darbais nesigiria. Pvz. kažkas labai patriotiškai laikraštį užrėkė radęs lietuvių savanorio šeimą, visų lietuvių užmirštą ir būtiną globos. Bet tuojau pat tyliai paaiškėjo, kad vienas gydytojas tą šeimą nemokamai lanko jau ketvirtį metų ir kai tokių atsitikimų atsiranda daugiau ir kai taip reiškiasi, toli gražu, ne koks vienas atsitiktinis žmogus, tai tokie žmonės užtarnautai rinkimuose pirmauja. Šalia jų yra galimybių iškilti jau žinomiems veikėjams ir kai kam iš jaunimo.

Buvo gan primityvu, kad ex officio pirmuodavo dvasiškiai. Šiuose rinkimuose paaiškėjo, kad anie nekritiškieji laikai praeina, bet visuomeniniam veikime kunigas ir toliau pasilieka pageldaujamas ir reikalingas.

3.

LB rinkimus užtikrintai laimėjo liberalai. Reiškia, ALTas iš tikrųjų jau paseno ir pavargo. Su ALTo pralaimėjimu ir VLIKas, kurio politinė trumparegystė buvo pademonstruota prieš pat rinkimus už pinigėlių pripažįstant ALTo viršenybę. Būtų gudriau buvę VLIKui viršūninkų ieškoti po rinkimus, o ne prieš rinkimus.

Lietuvių visuomenė atsiskė kraštutinio ekstremizmo, pasireiškė sveikos orientacijos. Yra pagrindinis manyti, kad šitokiems žėjimais išvijos tautinė mirtis tolimama.

Aiškiai laimėjo Draugas, kurio vedamasis (redakt. B. Kvickio rašytas) buvo laimėtojų sunkioji patranka, kelis kartus multiplikuo-tas, plačiai platinas, išverstas ir angliškai. Aiškiai pralaimėjo Naujienos, kurių tonas pastaraisiais metais buvo ne visuomeninis, bet atentatinis. Vis labiau daros nereikšmingi kai kurie partiniai laikraščiai, kurie rinkimų metu tūpčiojo arba šiaip blaškėsi. Jei jie toliau sumenks, tai jiems taip ir reikia.

4.

Taigi, susirinks nauja LB taryba. Vienas ALTo vicepirmininkas buvo jau numatytas nauju LB centro valdybos pirmininku, bet jis net į tarybą nebuvo išrinktas. Yra žymiai, kad nauja LB centro valdyba bus Chicagoje. Ko nors (nukelta į 3 psl.)

tizininio sąjūdžio, tai suėjo į progridį, kuris nepalaiko jokio santykio su užsienio lietuviams, nes jais pagrindis nepasitiki. Lietuvoje šiuo metu tik viena partija - "liberalų", kuri kovoja visais būdais priartėti Vakarų Europai ir neprarasti su ja ryšių. Jų gairė yra: "Aš žinau-tu ŽINAI, kad jie žino, kad mes žinome".

Socialistinis realizmas įsako garbinti liaudį. Na, rašytojai ir garbina tą "liaudį", tik kažkodėl išsaina, kad ją sudaro vien bailiai ir padlaižiai.

VIENYBĖ, 1973 m. gegužės 18 d.

STEBĖTOJO PASTABOS

Kalbama apie Kalantos metus. Kažin, ar kas prisimena, kad 1941 metais, spalio 30 d., kuomet karo veiksmu nuskandinta Amerikos karo laivas, torpedininkas Reuben James, žuvo 97 jūrininkai, jų tarpe Antanas Kalanta, iš Worcester, Mass.? Sykiu nuskendo ir Antanas Stankus.

Velykų metu prisimenama, kad žydų rabinai laudę sukurstę iš Piloto reikalauti paleisti ne niekuo nekaltą Kristų, bet kaltą Barabą. Aple kito gyvybe netikėtai savo gyvybę išgelbėjusį Barabą švedų rašytojas Lagerkvist parašė apysaką (1951 m.), susilaukdamas Nobelio premijos. Kažin, ar kai kas naujųjų mūsų ateivių pagalyvoja, kad ir jie savotiškai Barabai, save išgelbėję likusių Lietuvoje brolių (su kuriais dabar santykiai draudžiamieji) sąskaita? Barabas norėjo tikėti, bet negalėjo. Daugelis ir naujųjų norėtų Lietuva tikėti, bet negali.

Lenkų Susivienijimas užlaiko kolegiją Cambridge Springs, Pa., kur šią vasarą ruošiamą dviejų mėnesių polonistinę programą jaunimui ir senimui. Bus pateikta paskaitų lenkų istorijos, kalbos, kultūros, politikos ir muzikos bei šokių.

Keista gyvenimo ironija, poetas Mickevičius, tiek daug rašęs senovės Lietuvos patriotizmo temomis, šiandien lietuvių pamirštamas, o lenkų, po senovei aukštai garbinamas. Tiesa, jį gerbdavo senesnė mūsų inteligentija, pavyzdžiui, kun. Jonas Žilinskas Amerikoje, prof. M. Biržiška Lietuvoje. Lenkų literatūros profesorius Varšuvos universitete, Kott, recenzuodamas Mickevičiaus dramą Dėdai, kurios pastatymo metu anuosyk lenkų jaunuomenė Varšuvoje sukėlė demonstraciją prieš rusus, sako: "Mickevičius ir šiandien kiekvienam lenkui būtinas. Jį skaityti, kaip jokio kito poeto neskaityti. Be Mickevičiaus negalime kalbėti apie lenkų literatūrą. Be jo, mes, lenkai, negalime savęs suprasti."

Mūsų Enciklopedija senųjų Amerikos lietuvių ekskursijas Lietuvon pirmą kartą pasaulinio karo pratyli straipsnyje Ekskursijos, kaip pratyli daugelį tų lietuvių temų, nes redakcijoj nebuvo senų Amerikos lietuvių atstovų. O tos ekskursijos būdavo gausios ir įdomios. Vienas Vieniybės ekskursijos dalyvis prisimena, kad laivas iš New Yorko nuplaukė tiesiog Klaipėdon. Čia ekskursantas sutiko lietuviška muzika, sveikiniškai ir vaišės. Bagažas buvo švelniai mandagių muitinės valdininkų praleistas. Parūpinta progų sveikai iškeisti dolerius litais ir gauti naudingų patarimų. O šiandien? Ekskursijos gausėja, bet jų Lietuvoje niekas lietuviška muzika ar kalbomis nesutinka. Visos į Lietuvą patenka pro Maskvos dūdą, ir dažniausiai apsiriboja tik

VIENYBĖ, 1973 m. gegužės 18 d.

Gintaro viešbučiu Vilniuje. Įkursantus žiūrėta šalta, o į jų dolerius - kaip nepriklausomoje Lietuvoje - labai šalta.

Gintaro Karoso "Lietuvių Jaunimas" susilaukė kitų rankų įpėdinio "Pasaulio Lietuvių Jaunimas", kuris eisiąs lietuvių ir anglų kalbomis iš Chicagos. Pirmo numerio išspausdinta 3,000. Adresas: 2422 W. Marquette Rd., Chicago, Ill. 60629.

Gudų jaunimo Byelorussian-American Youth Organization perleita gegužį pradėjo leisti informacinį leidinį apie gudus, jų istoriją, literatūrą ir kultūrą. Nebraska universitetas pradėjo leisti Newsbox, kurį redaguos žmonės iš Study of the Nationalities, USSR and East Europe, draugijos. Abiejuose šiuose leidiniuose, be abejo, bus įdomių dalykų lietuviams, bet ar mūsų siaurų akiračių laikraščiai tai pastebės - kitas klausimas.

Sakoma, Lietuvoje diktatūra paiminė tikėjimo komisarus: vietoje "botagininko" Rugieniaus pastatė Tumėną, kuris, spėliojama, labiau linksis geruoju paknisti katalikų tikėjimą. Nuo savo revoliucijos pabėgęs prancūzas aristokratas Tocqueville pereitame šimtmeetyje spėlijo, mūsų šimtmeetyje iškilsianti Amerika ir Rusija. Sako, abi stieks žmones suilyginti, tik Amerika veiks laisve, o rusai - botagu. Gali būti, kas nors šių dienų Lietuvoje prisimintė Amerikos lietuvių istoriją, kurioje Amerikos laisvė visai lengvai priveisė visuomenėje visokių "šliuoptarnių", kurių kai kurie buvo bedievybei labai atsidaavę. Bene Tumėnas pabandys ne rusišku botagu pasivyti Ameriką?

Sovietijos galva Brežnevas, turbūt, pavartė carizmo archyvus ir iš ten išmeškerojo sumanymą padaryti Sovietijos respublikų sąjungą "sumoderžavę" vienalytę ekonominę Sovietiją. Planuoja sukarpyti dabartinę federatyvę (iš vardo) valstybę ekonominiiais vienetais, ką sykį pabandė ir Kruščėvas. Taip valstybę sukarpanyti, aišku, atskirų respublikų, kaip Lietuva, ar Latvija, interesai nebus atsižūrimi. Lietuvą planuoja įrikuoti į "šiaurės regioną", sykiu su Latvija, Gudija, Estija, Karaliaučiu, Leningradu, Maskva ir Archangelsku. Kągi? Syki Lietuva juk jau buvo Rusijos "šiaurės vakarų" kraštu. Tas lietuvių rusais nepadarė, kaip nepadarys ir "šiaurės regionas". Lietuviai ne iš to molio lipdyti, kad šiaurės vakarų krašte tautiniai išbudę, užmirštų šiaurės regione.

Amerikos konsulų pateiktomis Valstybės departamentui žiniomis, nuo 1960 m., liepos 1 d. iki 1969 m., liepos 1 d. imigracijos vizų Lietuvoje gimusiems visose pasaulio dalyse buvo suteikta 3, 256.

Iš kairės ir iš dešinės Tęsinys iš 2 psl.

ypatingai nauja nesulauksime, nes jokia valdyba pasaulio pertvarkyti ligi šiol nepajėgė, nepajėgs ir ši. Be to, atrodo, centro valdybos pirmininku bus jau kartą tose pareigose buvęs.

Būtų nuoseklu, kad susirinkusioji taryba pirmiausia vieningai paskelbtų savo ištikimybę senajai kovos idėjai dėl Lietuvos nepriklausomybės atstatymo. Visus lietuvius pakviestų į šį frontą ir toliau rikiuotis. Dėl neišvengiamų ryšių su dabartine Lietuva greičiausia bus nežymiai nutylima, bent jau beatodairinio priešiško pasisakymo nereikėtų laukti. Su jokia tarybine institucija bendrų kalbų užtikrintai nereikia laukti.

LB turės sekciją politiniams reikalams. Važinės į Washingtoną. Ieškos būdų apkartinti sovietų politikoms. Jei nieko įspūdingesnio nepadarys, po kurio laiko jiems teks skaitytis su visuomenės nepasitikėjimu, nes LB yra renkama, o altininkai nesnaus.

* * *

Lietuviškosios mokyklos išėjimoje visapusiškai menksta. Ligi šiol LB šioje srityje daug padarė, reikia padaryti kur kas daugiau. Aš bijau, kad LB šioje srityje nepribruktų jėgų.

LB rengia dainų ir tautinių šokių šventes, o tai yra išėjimoje tautinės saviveiklos reiškinys. Aiškiai prigijo tautiniai šokiai, bet dainų šventės medelis vysta.

MŪSŲ SPAUDOJE

KELEIVIS JAU KEDENA
V. VALATKĄ

Toronto, Kanados, Tėviškės Žiburiai, tarp kita rašo, esą:

"Sol. Vidimanto Valatkos koncertas, surengtas radijo programos "Tėvynės Prisiminimai", susilaukė daugiau kaip 200 dalyvių, nors tą vakarą abiejose Toronto lietuvių katalikų parapijose buvo rekolekcijų užbaiga.

Koncertui pasibaigus, sol. V. Valatka padarė trumpą pranešimą apie savo darbą sovietų saugume. Iš profesijos jis esąs miškų želdinimo inžinierius ir toje srityje dirbęs Palangoje, kur 1961 m. buvo užverbuotas ir paskirtas sekti kunigus, teikti smulkmeniškausias žinias. Jos vėliau buvo naudojamos kunigams palaužti bei kompromituoti. Buvę pasiūlyta net jam pačiam stoti kunigų seminarijone". . .

Bostono Keleivis neiškentė, ir šį kartą dėl Valatkos aprašymo taip tėsškia: "Nuostabus atvirumas! Jei tikrai taip buvo, kaip čia rašoma, - jeigu V. Valatkos informacijomis pasiremdami, Lietuvoje enkavedistai narinėjo net kunigams kaulų sąnarius, tai kažin ar nevertėjo solistui prieš koncerto pradžią bent trumpam užsukti į minėtų rekolekcijų užbaigą ir vis dėlto padaryti nors simbolinę atgailą? Nors dėl žmonių akių, kuriems dainavo. . . O atgailos žodžio iš jo dar negirdėjome". . .

Chorai vysta. Reikia skubių ir efektingų priemonių. Ar LB bus pajėgi kalnus nuversti?

Lietuviai mėgsta privačias bibliotekas, o kur viešųjų lietuviškų bibliotekų tinklas?

Kelia pasigėrėjimo išelių jaunimo organizacijos: skautai, ateitininkai, vyčiai. Bet reikia akcijos, kad nuo jaunimo nebūtų tokio didelio nubyrėjimo į kitataučius, kaip dabar jau prigyvenome.

LB iš pereitų metų ir iš priešrinkiminės kompanijos paveldėjo didelį visuomenės susiskaldymą. Pralaimėjusioji pusė lengva širdimi iš lietuvių visuomenės vijo ne tik atskirus asmenis, bet ir skaitlingus junginius: akiratininkus, frontininkus, net Draugą ir jėzuitus su Laiškais Lietuviams, skautus akademikus ir t. t. Daugkieno vardas tariamai iš patriotizmo buvo teršiamas. Dėl to pralaimėjusių nesėkmė reikia džiaugtis, nes jų skaldymo ir ardymo šūkliai iš esmės yra antilietuviški.

Lietuvių pasauly nedaug, brangus kiekvienas žmogus, tik ypatingu atveju kam nors ostrakizmas taikintinas. Nereikia laukti, kad LB su visokiomis be išimties pažūromis broliautysi, bet prieš kitaip manančių diskriminaciją LB taryba turėtų aiškiai ir išsamiai pasisakyti. Kitaip žymia dalimi LB netenka prasmės.

5.

Sunkias ir beviltiškas dienas gyvena JAV lietuvių pažangieji. Chicagiškė Vilnis iš penkių kartų savaitę jau susiprastino į tris kartus. Sparčiai retėja ir rašančiųjų ir skaitančiųjų eilės. Bet pažangieji jėgų semiasi iš jausmo, kad jie esą draugėje su tėvyne Lietuva. Pasirodo, šis jausmas yra dideliai galingas.

Mūsų dypus nuo pažangųjų skiria maždaug 15-25 metai amžiaus. Mūsų padėti blogina ta aplinkybė, kad mes esame mažiau patvarūs. Mūsų padėti stiprina tai, kad mūsų jaunoji karta žymia dalimi yra lietuviška.

Ne tik pas pažangiuosius mūsų tautiečius, bet ir tarp mūsų giltinės dalgis vis didžiau įsisiaučia. Jau nuo 1944 metų bėgimo reikėjo šių giltinės slytumo laikų laukti. Ne tik laukti, bet ir savo darbus prie tokios ateities derinti. Deja, Vokietijoje dar svajojome apie grįžimą atgal, svajojome apie kompaktines emigracijas, dar ir dabar mėgsta žmonės pasvajoti apie greitą tėvynės išlaisvinimą, nors patys to išlaisvinimo palaime jau sau nelinki pasinaudoti, grįžti į tėvynę nesirengia joku atveju.

Ar LB savo veikimą neturėtų derinti su ateities būtinybėmis, su neišvengiamu likimu?

Laimėtojai neatjaunins pasenusių veikėjų, nepakraus išsekusių tautiečių akumuliatorių, bet ir be to yra ko veikti: rengti išėjimą ne pakrikimams, o lietuvių tautai reikalingai kūrybai ir gyvenimui: Sėkmės!

Lietuvos Mokslų Akademią, su dešimčia savo tyrimų institutų, apimančių gamtos ir visuomenės mokslus, Lietuvoje turi per 1,300 mokslinių bendradarbių.

3

DAR APIE VYTAUTĄ ALSEIKĄ

Savo jaunystės mieste

„GIMTOJO KRAŠTO“ KORESPONDENTO PASIKALBĖJIMAS SU VYTAUTU ALSEIKA.

— Pirmame savo pareikime Tarybų Lietuvos spaudai, o vėliau Žurnalistų sąjungos surengtoje spaudos konferencijoje esate išsamiai nušvietęs priežastis ir aplinkybes, kurios paskatino Jus grįžti į tėvų žemę, apsigyventi čia visam laikui. Mė truputį neabejojame Jūsų apsisprendimo nuostūdu ir reikalingumu. Vis dėlto esama linke manyti, kad žmogui, daug metų praleidusiam svetur, pripratusiam prie kifonisko gyvenimo būdo, reikia laiko, kad apsisprastų nors ir savo, bet kitais visuomeniniais pagrindais besitvarkančiame krašte, kad ne kaip svečias, o kaip pilnateisis pilietis įsiliėtų į šiandieninę gyvenimo tēkmę. Todėl ir klausiamo: kaip Jums klostasi!

— Galėčiau atsakyti trumpai: man klostasi neblogai, jaučiuos visai sveikas ir nesitikiu po kelių mėnesių mirsiąs, kaip kai kas niūriai pranašauja JAV-se... Svarbiausia, gyvenu ne svetimoje, bet savojoje, gimtojoje žemėje. Apsiprastį savo krašte daug lengviau, negu svetimoj šaly. Tai galia teigti iš ilgų metų patirties, gyvenant svetur.

Laukiate išsamesnio atsakymo? Taigi, kai jau pusę metų sukako, žengus tą lemtingąjį žingsnį — sugrįžus į Tėvynę, — galiu tarti, jog daug reikšia, kai gyveni savo jaunystės mieste, kur tau mielas kiekvienas senas mūras, kur tiek daug prisiminimų. Daug reikšia, kai stebi sostinės lietuviškas nuotakas, o juk, kaip teisingai sakoma, Vilnius niekuomet nėra buvęs toks lietuviškas, kaip dabar, tarybiniais metais. Daug reikšia, kai negali atsistebėti itin gyvu kultūros gyvenimo pulsavimu, o tai man nepaprastai patrauklu. Daug reikšia, kai matai tau rodomą nuostūdumą ar įvairią paramą, pradėjus naują gyvenimo etapą savo gimtojoje žemėje.

Ir kai tai palygini su „apsipratimu“ JAV didmiesčiuose, pajunti didžiulį skirtumą. Tavęs neslegia JAV ar Vakarų Vokietijos miestų bei jų gyventojų svetimumas, atšiaurumas, dažnu atveju pastebima ir neapykanta. Svetimi miestai, žmonės, aplinka, galvosena, nieko nesakanti miestų praeitis (jei apie ją iš viso tenka kalbėti...), nuolatinė baimė dėl galimos ligos, dėl menko aprūpinimo senatvėje, o pastaruojū metu — nuolatinis rūpestis dėl aštrėjančios infliacijos (vis augant maisto kainoms), dėl pavojaus net dienos metu būti užpultam gatvėje ir kt. — visa tai priešingybė gyvenimui, kurį radau čia, Tėvynėje!

Iš tikrųjų, kai be baimės vakarais išeinu į miesto gatves, negalvodamas, kad tave koks tipas užpuls, pajunti tą mlžinišką skirtumą su Vakarų, ypač JAV, didmiesčiais. Užsiminę apie gyvą kultūrinį gyvenimą, noriu pabrėžti, kad mielai naudojuosi tų kultūros gėrybių srautu (teatral, parodos, knygos, filmai), stebiuos jų intensyvumu ir gyventojų prisirišimu prie jų. Norėčiau, kad mūsų išsilvėję Vakaruose vietoje kalbų apie lietuvių dvasinės kultūros Lietuvoje merdėjimą ar nykimą „apsiprastų su mintimi“, kad Lietuvoje stebimas priešingas tokiai propagandai vyksmas — čia kultūra klesti!

Būčiau šališkas, jei nepridurčiau, jog visiškom apspatimui su čionykščiu gyvenimu esama ir kiluvių. Jau spaudos konferencijoje Vilniuje buvau minėjęs, jog man neigiamą įspūdį teikia kai kurios prekybos negerovės, netvarkingas pėsčiųjų judėjimas gatvėse. Iš tiesų neįprasta, kai kartais negauni kurios nors būtines prekės ar kai kurių ypač, kai jauti prekybos nerangumą, prekybos kultūros stoką. Tačiau, iš kitos pusės, mane stebina maisto produktų gausa, o tai kaip tik irgi prieštarauja nuolat emigrantų spaudos keljamiems skundams, esą, Lietuvoje trūksta maisto.

Daugelis emigrantų veikėjų sklaidžiamų metų apie Lietuvą tik kelia šypsena ar juoką. Pats, daug pavažinėjęs po Lietuvą, dar labiau supratau, kaip mulkinami mūsų išsilvėję. Štai dr. J. Genys vlikininkų suvažiavime pernal lapkričio mėnesį porioje (płg. „Naujienos“, 1972 m. gruodžio 29 d.): „Žinios iš Lietuvos liudija, kad kaimuose jau 30 metų kaip niekas netaisė kelių, niekas nelopė stogų ir niekas nesirūpino, kad įdėtų stiklus į skudurais užkistū langus“.

Ar apspatrau su Tarybų Lietuvos spau-

da? Beveik. Gėrlius kai kuriais žurnalais (ypatingai „Mokslu ir gyvenimu“, „Kultūros barais“), džiaugiuos „Gimtojo krašto“ pastangomis supažindinti išsilvėję su pastekimais Lietuvoje, bet informacijos gausos ir operatyvumo atžvilgiu galima būtų padaryti priekaištų. Žinoma, maloniai atsikvepi, prisiminęs amerikines spaudos perkrovimą apmokamais skelbimais (iš kasdien 100 ar daugiau psl. Tokio „New York Times“ talpos terandi vos ligi 3—5 psl. skaitytinos medžiagos), bet mūsų laikraščiuose vis dėlto pasigendi didesnio įvairumo ir, kaip minėjau, operatyvumo. Kodėl, pvz., dažnai ilgokai neskubami recenziuoti nauji literatūros ir meno kūriniai, teatrų premjeros, koncertai, parodos (išimtis buvo Veimaro ir Paryžiaus teatrų gastrolės). Tuo tarpu stebėtinal greitai skelbiamos kai kurių filmų recenzijos.

Kas čia kaltas? Trūksta kritikų? Ne, jų esama, ir stiprių. Mano nuomone, redaktoriai turėtų būti reiklesni.

Man atrodo, Lietuvos spaudoje per apstu medžiagos apie įvairias buitines negeroves, eismo pažeidimus, girtuoklius ir t. t. Atelties istorikai, kuris kada nors sklaidys šių dienų spaudą, tai, manyčiau, teiks ne visai pilną ir tikslų Lietuvos gyvenimo, ypatingai kultūros panoramos, vaizdą.

— Reakcingoje išsilvijos spaudoje nemurimsta žalbai ir griausmai Jūsų adresu. Pasi-girsta ir balsų, mėginančių iškreipti arba sumenkinti Jūsų žingsnio prasmę. Atrodo, žiaisi ir kitais būdais stengiamasi pridengti „vaduotojų“ viršūnių sukrimą ir paatšėjusias tarpusavio rietenas.

— Telsingai sakote, kad mano sugrįžimas į Tėvynę bus sukėjęs sutrikimą ir rietenas. Ir ne tik tai. Emigrantų spaudos balsai dar liudija: po mano pareiškimų VLIKO vadovų tarpe jaučiamos pasimetimo, blaškymosi nuotalkos. Matyt, mano žingsnis jiems buvo nemažas „šokas“... Tie balsai išsilvijos spaudoje (tiksliau, ne balsai, ne reakcija, bet įsiskarščiausių galvų šauksmai) dar liudija ir mūsų emigrantų spaudos nuomūklį, jų pastangas ta proga suvesti sąskaitas savo tarpe.

Kas gi per tuos kelis mėnesius paaiškėjo, minėtos spaudos išpuolius pasikakėčius? Pats VLIKO, nors emigrantų spauda ir pageldavo, ligi šiol nepaskelbė jokio pranešimo ar paaiškinimo. Faktiškai, organizacijos vadai tyli, lyg sunkaus smūgio pritrėnkli, Jie tylėjo ir VLIKO suvažiavime (seime), įvykusiame pernal lapkričio mėn. pabaigoje Klivlende. Mano „nelemtas įvykis“ tebuvo paliestas VLIKO tarybos susirinkime to suvažiavimo dienomis. Pirminką užklausus, šis trumpai atsōvė, jog „Alseikā negalėjo prieti prie jokių svarbių dokumentų“. Tai buvo VLIKO vienintelis atsakas, gi iš tikrųjų — siekimas sumenkinti mano žygį. Ir dar įdomiau — VLIKO, negalėdamas prieš emigrantus pasiteisinti ar bent apraminti juos, iš tos spaudos pageldavo: daugiau ta tema nerašykite!... Tai matyti iš „Laisvosios Lietuvos“ š. m. vasario 18 d. vedamojo, kur rašoma: „Negalima sutikti su tais, kurie mums liepė tylėti apie įvykių žałą...“ VLIKO, pasirodo, nebuvo pajėgus sustabdyti nei žaibų, nei griausmų, kurie švystelėdavo ar dundėdavo gruodžio, sausio ir vasario mėnesiais... Dėl tų „dokumentų“ VLIKO vadovas bent iš dalies buvo teisus. Dabar iš viso jis neturi jokių „svarbių dokumentų“, su buvusiais veiklos laikotarpiais palyginus. Dabar VLIKO amerikiečiams pagrindinal reikalingas kaip antikomunistinės propagandos įrankis, o ne kaip diversantų tiekėjas, kaip yra buvę pokario metais. Todėl, be abejo, pasikeitė ir VLIKO dokumentų svarba.

Ne tik vlikininkai, bet ir emigrantiniai redaktoriai ar įvairūs rašeivos dabar šaukia: Alseika rinko, nurašinėjo dokumentus, saugokimės, dangus grūval! Tačiau tie smulkūs žmogeliai nenuvokia paprasto fakto: ir tarybiniai, ir Vakarų lietuvių žurnalistai, dirbdami spaudoje, redakcijose, jau dėl savo darbo skaito, stebi, kaupia dokumentus bei įvairius raštus, ir juo labiau žmonės, spaudoje dirbę 20 ar daugiau metų. Raštus, dokumentus kaupia ir eiliniai visuomenės veikėjai, politikai, atsiminimų autoriai. Dokumentus, jų turinį savo metu yra skelbę žinomi žurnalistai, kaip Raila, Rastenis, VLIKO reformos sieklis Zakevičius (Zymantas), atsiminimų autoriai

V. Alseika Vilniuje

Raštikis, Krupavičius, Bielinis, Audėnas. Šimtus VLIKO raštų nuorašų rasite pas Karvelį, Sidzikauską, Brazaitį (buv. Ambrazevičių), dešimtis buvusių ir esamų VLIKO veikėjų — visuomenininkų. Tiesiog norėčiau VLIKui pasiūlyti: greičiau atsiimkite visus raštus, kad kuris nors pilietis neatskleistų kokių nors paslapčių, kad, saugok dieve, jis nesugalvotų sugrįžti į Lietuvą ir ten informuotų apie VLIKO veiklą, jos užkulsius... .

Taip, įvairiais, nešvariais būdais mėginami sumenkinti mano apsisprendimo prasmę, emigracinal laikraščiui nesidrovėdami metėsi į sąskaitų savo tarpe suvedinėjimą. Tai vyksta tuo metu, kai bent jau metal su viršum „vaduotojų“ sluoksniuose jaučiamas aiškos krizės, reikalo persitvarkyti ar naujas reformas vykdyti laikotarpis.

Pačių išsilvijos nepalenkiamu „spaudos pamazgų indu“ laikomas dienraščiui „Naujienos“ ilgus metus iki nuobodumo šmelžia ir niekpa joms neįlinkančius asmeniai ir organizacijos. Užklūvau, žinoma, ir aš. Mano atveju to leidinio redaktorius M. Gudelis panor smogti savo konkurentui, vienuolių marijonų dienraščiui „Draugui“, Esą, šis... rekomendavęs Alseiką VLIKui dirbti jo leidžiamo biuletinio redaktorium. O kaip iš tikrųjų? VLIKO įstaigos tarnyboje man, su pertraukomis, teko būti dar nuo 1953 m. Tad, suprantama, jokių rekomendacijų nereikėjo.

Ne tik „Naujienos“, bet ir kiti laikraščiai nepaskelbė mano pareiškimu, pateikto spaudos konferencijoje Vilniuje, pilno teksto. Be pažangiųjų spaudos, pilną tekstą įsidėjo tik „Vienybė“ ir apypilnį „Akiračiai“. Įdomu, kad visi emigrantų laikraščiai, pateikę mano pasisakymų atskiras mintis (kurios jiems įdomios...), būtinai pasistengė išleisti, nutyliėti tas vietas, kuriose minimi atskiri asmenys, jų atitinkama veikla. Tai būdingai Toks reiškinys tik liudija, kad mūsų emigrantai, deja, neturi spaudos laisvės, kad jie teskelbia tik tai, kas jiems naudinga. Štai ir atkreiptinas dėmesys „Darbininko“, pernal lapkričio 24 d. rašiusio, kad aš, esą, Lietuvoje neturį spaudos laisvės. Pona! redaktoriai, — jūs jos neturite!

Man priekaištaujama: esu skaldytojas... Tačiau kas gi VLIKą skaldo, jei ne jis pats? Kas jam kenkia, jei ne jis pats? Kas per pastaruosius metus šaukia apie reikalą iš esmės reformuoti jį, ieškoti naujų kelių, įtraukti jaunesnius — jei ne emigrantų spauda? Kas, jei ne pati visuomenė, aukotojai reikšia savo nusivylimą VLIKO veikla, dėl to ir jų aukos grėsmingai kasmet mažėja? Visa tai dažnai nutylima... .

Skaitytojai su šypsena pasiskaito jau pensininku tapusio kun. Juozo Prūnsio dejavimus praėjusių metų gruodžio 29 d. „Draugo“ vedamajame, kad, esą, VLIKO veikėjai dirbą be asmeniškos naudos, tik iš meilės... Kokia ironija, kai tai porina kunigas, plačiai pagarsėjęs savo šykštumu, gobšumu, sugebėjęs nuskriausti dešimtis mirstančių davatų, užrašiusių šiam kunigeliui tūkstantines sumas. Būtį smalsu ne vienam mūsų išsilvijos patirti, kiek tūkstančių tų dolerių laikoma bankuose Prūnsio vardu... .

Neginčijama, kad „vaduotojų“ sluoksniuose JAV pastebime pakrikimo nuotakas. Atrodo, jos dar gilės. Tai tik skatins

mano dar plačiau iškelti (knygoje, spaudoje) visą eilę momentų, kas iš esmės nėra jokia paslaptis dirbusiam, bendravusiam su tais sluoksniais. Vokietijoje ir JAV-se ir kas reikalinga žinoti ateities kartoms. Emigracines spaudos karščiavimasis (šalia „Naujienų“ šiuo atžvilgiu bandė nusišleisti ir buv. tautininkų „Dirva“ Klivlende bei londoniškis „Europos lietuvis“) tik dar labiau patvirtina mintį apie mūsų emigracijos pasimetimą ir blaškymąsi. Visa tai, nors ir kaip nemalonu įvairiems „vadams“, tik dar daugiau prasmės suteikia mano įvykdytam žygiui bei apsisprendimui tų, kurie jau pasekė ir dar paseks mano pėdomis.

— Ar jau esate pradėjęs realizuoti savo kūrybinius sumanymus Jūsų straipsnių, knygoje, be abejo, nekenkiant lauktama ir Lietuvoje, ir išsilvijoje.

— Taip, kaip esu jau minėjęs gruodžio mėnesį Vilniuje įvykusiame spaudos konferencijoje, esu numatęs parašyti bent dvi knygas. Pirmąją jų, apie lietuvių pokarinę emigraciją Vakaruose, jau pradėjau ruošti. Tikiuosi, kad šioji knyga, gausiai iliustruota, netrukus pasirodys. Po jos seks gal dviejų dalių knyga apie JAV, jų pastarųjų metų opiusios reiškinys ypač kasdieniniame piliečio gyvenime.

Savo ruožtu rašau ir jau esu parengęs straipsnių žurnalams, dienraščiams bei kitali spaudai. „Svyturio“ žurnale numatau paskelbti, pasinaudodamas knygos medžiaga, kelias apybraižas apie emigracinal „vaduotojus“ ir kt. Parengsiu spaudai šį bei tą ir apie grynai JAV gyvenimą.

— Neseniai Jūs dalyvavote Lietuvos Kultūrinų ryšių su užsienio lietuviams komiteto plenumo, buvote išrinktas komiteto nariu. Prašome trumpai pasidalyti mintimis apie Tarybų Lietuvos pastangas plėsti ir stiprinti ryšius su išsilvija, remti jos dorus sumanymus ir kefinimus, padėti spręsti opias išsilvijos problemas.

— Tikrai man buvo malonu dalyvanti Komiteto plenumo — jis, kaip pastebėjau, buvo sukėjęs didelį daugelio visuomenės sluoksnių (ne tik Vilniaus) susidomėjimą. Darė gerą įspūdį V. Kazakevičiaus pagrindinis pranešimas bei 15-kos talyvių mintys, sumanymai, pastabos iš kelionių į JAV.

Komiteto pastangos vystyti kultūrinis ryšius neabejotinai svarbios, ir linkėčiau, kad jos būtų sėkmingai įgyvendinamos, kad jas labiau paremtų plačioji visuomenė. Iš savo pusės norėčiau, kad ir „Gimtašis kraštis“ dar labiau stiprėtų, dar plačiau bei įtaigiau (geresniame popieriuje spausdinamas) pasakotų apie Lietuvos gyvenimo laimėjimus.

Linkėtina plėsti pasikeitimą kultūros vertybėmis tarp išsilvijos ir Lietuvos gyventojų, kuo didesnį dėmesį skiriant ypač liūdnam reiškiniai — išsilvijos jaunimo tarpe pastebimam vis gilesniam nutautėjimo vyksmui (apie tai visada kalbu savo susitikimuose su visuomene). Nors senųjų išsilvijos sentimentalūs pobūdžio kelionės į Lietuvą — ir malonus reiškinys, tačiau, man atrodo, žymiai svarbesnis dalykas, kad kuo daugiau jaunimo atvyktų pasisvečiuoti tėvų gimtojoje žemėje. Tai būtų naudinga jiems ir visos mūsų tautos ateičiai.

VIENYBĖ, 1973 m. gegužės 18 d.

Kanada ir etninės grupės

Pabaiga

Festival Can-Uk (Kanados ukrainiečių šokių festivalis). - Kanados ukrainų federacija glūbojo šokių ir dainų festivalį Can-Uk, kuriame varžėsi vietinės ir penkių provincijų jaunimo grupės. Organizacija pašalpą panaudojo dalyvių kelionėms, teisėjų, algų ir kitoms išlaidoms. Festivalyje vienas choras ir viena tautinių šokių grupė buvo išrinkti atstovauti federacijai Kanados ukrainų chorų ir šokių varžybiniame šventėje (Ukrainian Canadian Choir and Dance Competition), kuri įvyks 1973 metais.

Finansinės pagalbos, tarp kitų, gavo: Pajūrio provincijoje The daughters of Mary Lebanese, Syrian Society, Sydney, N. S., mokyti libano-siriečių vaikus ir moteris libaniečių valgius gaminti, šokių ir savo senelių kalbos.

Sydney, Nova Scotia - Gaelic Society. - Daugiakultūrė federacinė pašalpa padėjo organizacijai Gaelic Society of Cape Breton finansuoti seminarams studijoms tautodailės ir rankdarbių festivalius.

The Black Historical and Dramatic Club of Moncton, N. B., padengti svečių paskaitininkų išlaidas, kurie kalbėjo apie Kanados negrų istoriją.

New Denmark, New Brunswick, danai kanadiečiai mini savo šimtmetį. - Pirmieji danų naujakuriai atsikėlė į Naująją Daniją, New Brunswick.

Jaunimui mokytis lenkų ir prancūzų kanadiečių tautinių šokių bei muzikos. - Per tautinių šokių programas ir liaudies dainų mokymą, kuriuos organizuoja lenkų kanadiečių šokių ir dainavimo grupė "Podhale", lenkų ir prancūzų kilmės jaunimas bei vaikai turi progą daugiau sužinoti apie vieni kitų kultūras. Instruktoriams išlaidas padengta daugiakultūrė pašalpa.

Montrealyje portugalų klubui organizuoti portugalų folkloro pamokas, portugalų folkloro programai.

Armėnijos istorijos, literatūros ir kultūros kursas. - Tekeyan Armenian Cultural Association surengti armėnų istorijos, literatūros ir kultūros kursus, Montrealio apylinkėje gyvenantiems kanadiečiams. Kursų pradžia - 1972 m. rugsėjo mėnesį, pabaiga - 1973 m. balandžio mėnesį. Apmokėjo kursų mokytojų algas.

Kultūrinei estų programai parama. - Montrealio estų draugija, organizuodama jaunimo chorą, tautinius šokius ir moderniąją gimnastiką, rūpinasi palaikyti gyvą kultūrinį palikimą.

Daugiakultūrė pašalpą gavo Sephardic žydų organizacija. - Daugiakultūrė pašalpa buvo duota Sepharade Francophone draugijai apmokėti algas organizatoriams, kurie stengiasi padėti naujai atvykusiems prancūziškai kalbantiems sephardic žydams įsijungti į kanadiečių visuomenę.

Muzikinis romanų spektaklis. -

Romanų ortodoksų parapija Montrealyje, veikianti 58 metus, nori išpopuliarinti romanų kultūros tradicijas, surengė chorinį ir tautinių šokių spektaklį. Padėjo apmokėti dalyvavusių chorų ir tautinių šokių grupių išlaidas.

Ukrainiečių meno paroda. - The Society of Artists of Quebec gavo pašalpą surengti ukrainų-kanadiečių meno darbų parodą.

The Canada Korea Cultural Foundation, Montreal, ruošdama korėjiečių menininkų renginius, įsipareigojusi jau 3 1/2 metų stiprinti dalyvavimą bendroje visuomenėje. Pašalpa panaudota specialiam paskaitininkui atlyginti.

- Kanados maltiečių sąjunga atšventė savo 50 metų veiklos sukaktį. Pašalpą duota padėti paruošti minėjimui, įvykusiame spalio mėnesį. Surengta pačių maltiečių meno ir tautodailės parodos, karnavalas ir paradas. Valstybinei ir Toronto centrinei bibliotekai įteiktas maltiečių knygų rinkinys.

Korėjiečių kultūrinis festivalis. - Korėjiečių kultūros festivalis, surengtas Ryersono institute, pademonstravo moderniąją ir klasikinę muziką, šokius ir teatrą. Pašalpa padėjo padengti šventės išlaidas.

Greenfield International Folk Festival. - Varsity arenoje, Toronte, arabų folkloro grupė iš Downsview surengė liaudies kūrybos festivalį. Šventės ruošai buvo paskirta pašalpa.

Ottawa universiteto slavų klubas planuoja filmų savaitę ir slavų meno parodą: - lenkų, ukrainų ir rusų filmų savaitę, kuri baigsis su kitų rytų europiečių filmų savaitėmis, įskaitant vengrus ir čekus bei slovakus. Bus kanadiečių slavų menininkų darbų paroda ir vaidinimai, paruošti Ottawa ir Carleton universitetų studentų.

- The Jewish Immigrant Aid Services (Central Region) organizacija, kuri jau 52 metai rūpinasi naujų žydų ateivių Kanadoje įkurdinimu naujoje aplinkoje, gavo daugiakultūrė pašalpą.

Parama graikų ateiviams Kanadoje. - The Greek Day Care Committee, kuris stengiasi padėti imigrantams įsivinti naują aplinką, gavo daugiakultūrė paramą suruošti ateivių vaikams orientacinius vasaros kursus.

RINKS ISTORINĘ MEDŽIAGĄ

The Estonian Archives in Canada, Toronto, gautą pašalpą panaudojo rinkti ir kataloguoti tūkstančiams istorinės ir kultūrinės vertės dokumentų, turinčių ryšį su socialiniu ir kultūrinio estų gyvenimu Kanadoje.

The Polish Canadian Research Institute, Toronte, gavo pašalpą rinkti, registruoti lenkų kultūrinių grupių veiklos dokumentus, istorinę medžiagą, nušviesti jų įnašą į Kanados gyvenimą socialiniu bei kultūrinio požiūriu bei organizuoti paskaitas, seminarus.

Kanados valstybinė galerija Ottawoje

The Santa Cecilia Chorus, Toronte, gavo paramą užrekoruoti anglų, prancūzų ir kitomis kalbomis chorų dainas, skirtas radijo stotims.

The Canadian Estonian Historical Commission Toronto, gavop pašalpą išversti į anglų kalbą 500 puslapių knygą - estų kilmės kanadiečių istoriją nuo 1898 metų.

The Inter-Agency Council for Services to Immigrants and Migrants, Toronto, gautą pašalpą panaudojo atlyginti telefoninio biuro vertėjams ir kitiems tarnautojams, kurių paslaugomis naudojasi Toronto centre gyvenę kiniečiai, portugalai, graikai ir italai.

The India-Canada Association of Ottawa gautą pašalpą panaudojo paruošti 10 "Culture of India" programų, kuriomis pasinaudojo Ottawos ir Hull universitetai, technikos mokyklos, gimnazijos. Organizacija paruošė 12 pusės valandos televizijos programų apie indiečius Kanadoje.

The Croatian Peasant Society, Toronto Branch, buvo padėta apmokėti eilę koncertų, kuriuos atliko "Croatia" - dainų ir šokių ansamblis daugelyje Kanados miestų ir miestelių.

Chinese Instrumental Music Group of the University of Toronto duota pašalpa surengti eilei koncertų ir išlaikyti studijų grupėm mokyklose bei institucijose ir tuo būdu supažindinti kanadiečius su kinų muzika. Grupei vadovauja karališkosios muzikos konservatorijos studentas. Dauguma 40-ies grupės narių studentai.

The United Romanian Fraternal Community of Freedom, Edmonton, gavo pašalpą ruošti tautinių šokių, virimo, bei romanų rankdarbių kursams, dalyvauti su kitomis kultūrinėmis grupėmis varžybiniame parodose - pramogose.

The Chinese Canadian Citizens Association of Vancouver gavop pašalpą "Canada First" projektui, kurio tikslas - jungti naujuosius ateivius į vietinį gyvenimą per orientacinius kursus, sustiprinti jų dalyvavimą kiniečiai kalbančių ir Kanadoje gimusių kinų bendruomeniniame gyvenime per rengiamus vadovams kursus.

Ukrainian Canadian Committee to Translate Ukrainian Folklore. - Šio komiteto moterų skyrius Winnipege gavo pašalpą aprūpinti mokyklas ir valstybines bibliotekas 28 ukrainų pasakų vertimais.

The Jewish Historical Society of Western Canada Winnipege gavo pašalpą surengti įvairaus pobūdžio parodą, atskleidžiančią Vakarų Kanados žydų istoriją. Ji surengta su žmogaus ir gamtos muziejum Winnipege.

The Portuguese Association of Manitoba in Winnipeg gavo pašalpą įsteigti informacijos centrai ir suorganizuoti orientacijos kursus, kurių padedami portugalų imigrantai galėtų greičiau prisprasti prie naujos aplinkos.

LATVIJŲ JAUNIMO KONGRESUI

The Latvian Relief Society of Canada, Toronto, duota pašalpa rengti kanadiečių ir amerikiečių jaunimo kongresui, įvyksiančiam gegužės mėnesį. Jaunimas iš Kanados ir Amerikos pasirodė tautiniais šokiais, instrumentine muzika ir dainomis.

The Polish Alliance of Canada, Branch 20, Windsor, Ontario, gautą pašalpą panaudojo algoms mokytojų, kurie atgaivino lenkų jaunimo dainų ir šokių ansamblį. Grupė, kuri susideda iš 40 dalyvių, planuoja koncertuoti aštuoniose provincijos vietose.

The Russian Community Centre of Vancouver gavo pašalpą "Balaikos" orkestrui, rusų choro repeticijoms ir vaikų tautinių šokių pamokoms.

Latvian Festival of British Columbia gavo paramą. Daugiakultūrė pašalpa neseniai duota Britų Kolumbijos latvių dainų šventės draugijai, rengiančiai dainų šventę Vankuveryje.

Hungarian Folk Dance group to participate in 1973 Valley Festivals. - The Okanagan Hungarian Society of Kelowna, British Columbia, gavo pašalpą kelionės išlaidoms, kad dainų ir tautinių šokių grupės galėtų įsijungti į kitų metų Valley srities festivalius.

Apie paramą Kanados lietuviams jų kultūrinėje veikloje bus rašoma atskirai.

Bendrojo Amerikos Lietuvių Šalpos Fondo reikalais

1944 m. Amerikos lietuviai įsteigė Bendrąjį Amerikos Lietuvių Šalpos Fondą. Sutrumpinai pavadino BALF. Jį sudarė tuo laiku veikusios keturios didžiosios lietuvių grupės: krikščionys demokratai, tautininkai, sandariečiai ir socialistai. Atstovybes BALFe turėjo ir mūsų Sustvėninėjimai. Atsimenu, kai SLA įnešė veiklos pradžia net \$5,000. Direktoriatai svarbią rolę vaidino ir vienyblečiai. Vienybės leidėja ir yra buvusi BALF direktorė.

Nelengva buvo tą BALFą padaryti BENDRUOJUI!

Prieš BALFui gimiant, Europoj gyvenantiems lietuviams pagėgėliams ir tremtiniams gelbėti Amerikoje buvo įsisteigę net 7 didesni ir, dar daugiau mažesni komitetai. Jie veikė atskirai. Bet atskirai veikti buvo sunku, veikė mėgėjiškai, ne profesionališkai, kaip veikė BALFas.

* * *

Įsteigus Amerikos National War Fund, kuriam vadovavo Amerikos vyriausybės žmonės, BALFui buvo duota stambi parama, bet su viena sąlyga, kad lietuviai privalo įsijungti ir į bendrą N. W. F. rinkliavą. Šiuos žodžius rašančiam teko aktyviai rinkliavoje dirbti. Beveik nėra nė vienos kolonijos, kurioje Jonas Valaitis šalpai ko nors neubagavo.

Už milijono dolerių surinkimą kreditą tada davė šalpos įstaigų išlaikytojai. Šiuos prisiminimus rašančiam tada teko vadovauti Lietuvių Radijo Balso programai, kasdieninei programai iš stoties WHOM New Yorke. NWF ir šalpos organizacijų talkininkai to Vajaus dalyviai gavome atžymėjimus ir po sidabrinę taurę su tinkamu įrašu.

* * *

Prelato dr. J. B. Končiaus Pennsylvania - New Yorke ir adv. Antano Olio Chicagoe lietuvių vadovaujantys fondai buvo didžiausi. Mažesni buvo vadovaujami: Juozo Ginkaus, Brooklyne; adv. Kleofa Jurgellonio, New Yorke - SLA, ir dr. M. Colney, Waterbury, Conn. Greitosiomis kitų neprisimenu. Beveik visi suminėtieji ir nesuminėtieji įėjo ir į naująjį BALF direktoriatą su Centru New Yorke.

Kadangi visų tautybių didieji fondai koncentravosi pasaulio sostinėje New Yorke, jų atstovams labai dažnai tekdavo bendrai posėdžiauti, vieniems su kitais tartis ir vieni kitiems pasigelbėti, BALFui iš to buvo labai daug naudos. Kiek suprantu, BALF ir dabar tebeįgauna iš kitų naudos, nes BALF yra valdžios įregistruotas, pripažintas teisėtu šalpai, ne POLITIKAI gauti pagalbą, dėl to ir naudojami pilniausiomis teisėmis. Net BALFui aukotojai gali išskaityti auką, mokesčius mokėdami.

* * *

Per beveik 30 m. BALFas veikė labai sėkmingai. Atliko pačius didžiausius šalpos ir imigracijos darbus.

Prie viso to BALFas yra ir CARE organizacijos steigėjų tarpe ir teisėtu nariu. Jai išaugus, jos paslaugomis tebesinaudoja, o jei nesinaudoja, tai dar tebegali naudotis. CARE jau žinomas visam pasauly. BALF tebegali gauti pagalbą ir iš National Catholic Welfare Committee (NCWC), protestantų Church World Service, International Institutes of America ir eilės kitų, kaip lygus narys šalpos kilniam darbe, kaip yra gavęs praeityje.

BALFas atkakliai kovojo už JAV įstatymo pakeitimą, kad būtų įsileista daugiau lietuvių, nei buvo nustatyta.

BALFas ieškojo asmenų, kurie sudarytų garantijas atsikviesti savuosius iš Europos. Vėliau, nuvykus į Vokietiją, Australiją, Prancūziją, Italiją ir kitas vietas, BALF atstovams teko kovoti su imigracijos įstaigomis, kad lietuvius kogerčiausiai praleistų atvykti į JAV.

* * *

Buvo kovų ir dėl to, kurie iš Vokietijos panorą grįžti į Lietuvą.

Dabar, po 30 metų sėkmingos BALF veiklos, tenka susilaukti įstaigos draskymo! Dar skaudžiau, kad visa lietuvių spauda nesantaiką ir kai kurių netaktus labai plačiai išskelbė. O aukų juk reikia!

Mums, BALFo organizatoriams, steigėjams, BALFe dirbusiems, BALFą atstovavusiems, renkant aukas ir jas siunčiant į Europą, o vėliau ir jas dalinant, labai skaudu, spaudoj skaitant BALF veikėjų nesantaiką.

Dėl to, kaip spaudos žmogui, teko kreiptis į eilę BALFo direktorių ir kalbėtis atėitais reikalais. Ir malonu, kad jie suformavo savo atsakymą - pareiškimą, kurį skelbia spaudoje. Štai ką ilgų metų veikloje dirbė BALF direktoriai sako:

JONAS VALAITIS

New York, 1973 gegužės 9

BALFO CENTRO VALDYBOS pareiškimas

Visuomenė spaudoje skaitė straipsnių, aprašymų, pasikalbėjimų bei pasisakymų Balfo reikalui. Visi pareiškimai, pasisakymai ir pasikalbėjimai, pasirodę spaudoje, su labai mažomis išimtimis, buvo padaryti Balfo seimo Detroite išrinktos naujos centro valdybos pirmininkės p. M. Rudienės ir Balfo Chicagos apskrities vadovybės.

Balfo centro valdyba nenorėdama pakenkti vykdomai šalpai

ir organizacijos prestižui, iki šiol neišėjo į viešą spaudą, neatsakinėjo į pareiškimus ir kaltinimus, kurie daugiausia buvo užgaulūs, neteisingi, kenkia ne tik centro valdybai ar jos paskiriem nariam, bet ir visai organizacijai. Galvojome, kad gal bus galima skirtumus išlyginti tarpusavy.

Pasirodo, kad naujai išrinktoji valdyba, ypač pirmininkė p. M. Rudienė, ne tik nešiekia susitarimo, išsiaiškinimo, bet ir toliau

daro viešus pareiškimus; naujai išrinktosios valdybos nutarimai yra nesuderinami su organizacijos statutu bei organizacine tvarka. Straipsniuose ir pareiškimuose dėl susidariusios padėties kaltinama centro valdyba, jos atskiri nariai ir ypač pirmininkas kun. V. Martinkus. Pareiškimuose spaudoje nueita taip toli, kad implikuojama pasitarinavimu okupantui. O naujai išrinktosios valdybos balandžio 18 Chicagoe sušauktoje spaudos konferencijoje, kuriai vadovavo p. M. Rudienė ir kurioje dalyvavo naujosios valdybos nariai bei direktoriai, buvo garsiai reikiama: "Ten New Yorke destruktivinį darbą Balfe daro, tur būt. Maskvos agentai." Taip pat konferencijoje pastabomis iš vietų buvo viešai kaltinama centro valdyba dėl kažkokių finansinių malversacijų, o kai kurie konferencijos dalyviai pakartotinai šūkavo: "Tenai vagia!" Konferencijos vadovė visai nemėgino tokių pareiškimų stabdyti.

Dėl vadinamųjų finansinių malversacijų ir vagysčių paaiškiname.

1. Prieš Balfo seimą Detroite, kaip įprasta, buvo paruošta dviejų metų finansinė apyskaita ir su revizijos komisijos aktu pateikta seimui. Seimas apyskaitą ir revizijos komisijos aktą patvirtino.

2. Balfas, kaip inkorporuota organizacija, kasmet siunčia finansines apyskaitas: a. Internal Revenue, b. Department of Commerce, c. Department of State, d. New York, Illinois ir Massachusetts valstijų Attorney General įstaigom. New Yorko miesto ir valstijos revizoriai tikrina mūsų įstaigą.

3. Kas dveji metai įstaigą tikrina Balfo revizijos komisija.

4. Visą finansinę atskaitomybę kas trys mėnesiai tikrina Public Accountant; savo raportus siunčia atitinkamom valdžios įstaigom.

Balfo centro atskaitomybės knygos bei dokumentai visada yra atviri bet kokiai revizijai.

Esant tokiai padėčiai, Balfo centro valdyba nebegali ilgiau tylėti ir yra priversta, nors ir labai nemaloniu reikalu, informuoti lietuvių visuomenę. Visuomenė, kurios aukomis Balfas vykdo šalpa, turi teisę žinoti, kas iš tikrųjų yra kaltas dėl susidariusios padėties, kurios pasekmė yra tokia, kad praktiškas šalpos darbas yra sustojęs ir sunku numatyti, kada begalės būti pradėtas.

-o-

Visa ši nemaloni istorija prasidėjo prieš kelerius metus, kai maža Chicagos balfininkų grupė direktorių suvažiavimuose ir seimuose pradėjo kelti Balfo centro iš New Yorko į Chicagą perkėlimo klausimą. Perkėlimo priežastys: New Yorke nesą iš ko sudaryti veiklios Balfo centro valdybos, Balfo keturių aukš-

tų nuosavas mūrinis namas esąs nesaugioj vietoj ir duodas didelius nuostolius.

Per eilę metų į direktoriatą buvo vis daugiau išrenkama chicagiškių. Susidarė taip, kad iš 32 statute numatytų direktorių chicagiškių yra 15, — tai beveik pusė viso direktoriato. 1970 poseiminis direktorių posėdis Bostone, nors ir prieš statutą, chicagiškių siūlymu direktorių tarybos pirmininke išsirinko p. M. Rudienę, kuri pradėjo vadovauti direktoriatui.

P. M. Rudienė, nesiskaitydama su centro valdyba, pradėjo šaukti direktorių suvažiavimus, nustatyti dienotvarkes, parinkti seimų vietas ir t.t. Ne paslaptis, kad ir paskutinis seimas, prieš centro valdybos valią, buvo sušauktas Chicagos pašonėje Detroite, kad Chicagos skyrių atstovam būtų pigiau ir patogiau nuvykti.

1972 balandžio 28 direktorių suvažiavime Chicagoe jau konkrečiai buvo iškeltas Balfo centro perkėlimo klausimas. Ryšium su tariamu Balfo nuosavo namo netinkamumu direktoriatas išrinko komisiją padėčiai iširti. Į komisiją nebuvo išrinktas nė vienas direktorius iš New Yorko. Komisija pirmininku išsirinko chicagietį p. A. Baliūną.

P. A. Baliūnas išsiuntinėjo visiem direktoriams platų aplinkrašį, prašydamas pasisakyti perkėlimo klausimu. Prieš seimą Detroite p. A. Baliūnas atvyko į Brooklyną ir pats apžiūrėjo namą. Surinktus direktorių pasisakymus ir savo įspūdį apie Balfo namą jis referavo seimo plenumo, rekomenduodamas Balfo centro įstaigą perkelti į Chicagą.

Kai kurie seimo atstovai prašė p. A. Baliūną paskelbti, kiek direktorių pasisakė už perkėlimą. Nors ir pakartotinai prašant, p. A. Baliūnas davinių nepaskelbė. Prieš seimą centro valdyba išsiuntė aplinkrašį visiem skyriam, prašydamą pasisakyti perkėlimo klausimu. Atsakymai grįžo į seimui rengti komitetą Detroite, kuris, manoma, perdavė mandatų komisijai. Mandatų komisija taip pat seimui nepaskelbė, kiek skyrių pasisakė už centro palikimą New Yorke ir kiek už perkėlimą į Chicagą.

Normaliai, po seimų visi susirašinėjimai, įgaliojimai, komisijų nutarimai, balsavimo kortelės ir kita medžiaga, surišta su seimų darbais, grįždavo į centrą, į seimo bylą. Tokių bylų centras turi penkiolikos seimų. Deja, Detroito seimo medžiaga centre nėra gauta, ir nežinia, kur ji yra.

Perkėlimo reikalą svarstant seime, Chicagos grupė, kelėdama neesminius klausimus, vis kaltindama centro valdybą nepagrįstais dalykais ir neleidama pasisakyti, kai chicagiškiam buvo leista kalbėti neapribojant laiko, išsvargino ir išnervino atstovus tiek, kad dalis jų

išėjo ir nedalyvavo balsavime. Pagaliau šis labai svarbus Balfo organizacijai klausimas, surištas su išlaidomis ir nuostoliais, penkių balsų persvara buvo nubalsuotas — Balfą perkelti į Chicagą.

Po balsavimo poseiminiame direktorių posėdyje iš Chicagoje gyvenančių direktorių buvo sudaryta centro valdyba ir jos pirmininke išrinkta p. M. Rudienė. Tame pat posėdyje naujai išrinktoji valdyba, kad nesutrukdytų vykdomos šalpos ir administracinių darbų, prašė senąją valdybą su visa atsakomybe eiti pareigas nuo trijų iki šešių mėnesių, kad per tą laiką naujoji valdyba galėtų susirasti ir išsinuomoti atitinkamas patalpas, administracijos personalą ir pasiruošti darbui.

Nuo šia ir prasidėjo visos Balfo bėdos. Naujoji pirmininkė 1972 gruodžio 2, praėjus vos vienam mėnesiui nuo seimo, atvyko į Balfo centrą, apžiūrėjo įstaigą, pasiėmė vieną kitą dokumentą ir paprašė 2,000 dol. naujai centro įstaigai suorganizuoti. Pinigai buvo duoti. Tarnautojam davė įsakymą paruošti įstaigos perdavimą, — parduoti raštinės ir kitą inventorių, nes jo vežti į Chicagą nesą ketinama, o taip pat davė įgaliojimą parduoti namą. Tuo būdu naujai išrinktoji valdyba ir jos pirmininkė, neperėmusi Balfo atskaitomybės knygy, bylų, dokumentų, inventoriaus, kilnojamo ir nekilnojamo turto ir nepasirašius perėmimo — perdavimo akto, pradėjo administruoti Balfą. Šiais savo perankstyvais ir neteisėtais veiksmais įnešė anarchiją į organizacijos administravimą.

Atsirado New Yorko Balfo skyriaus byla federaliniam teisme, kur skyrius kaltina centro valdybą už netvarkingą ir neatšakingą seimo vedimą ir naująją valdybą už neteisėtus veiksmus. Paaiškėjus bylos iškelimui teisme, centro valdyba per savo atstovę teisme advokatę dr. E. Armanienę prašė perduoti p. M. Rudienei per jos advokatą sugestiją, kad valdyba yra pasiryžusi ieškoti kokio nors susitarimo, nes tai nepaprastai kenkia organizacijos prestižui ir duoda nuostolius.

Užuot gavus kokį išsiaiškinimo pasiūlymą, buvo patirta, kad naujoji valdyba savo raštais, pridėdama pasidirbtą antspaūdą, iš anksto nepainformuodama dar teisėtai tebedirbančios valdybos, užšaldė visus Balfo fondus bankuose. Buvo paralyzuotas visas Balfo darbas. Pradėjo grįžti kaip nepadengti anksčiau valdybos išduoti šalpos, nomintų sumų ir valstybinių mokesčių čekiai. Valdyba nebeturėjo iš ko apmokėti namų šildymo, įstaigos apšvietimo, pašto ir kitų būtiniausių išlaidų.

Federaliniam teismui atsiskius spręsti bylą, kaip esančią ne jo jurisdikcijoje, p. M. Rudienė su generaliniu sekretorium p. A. Dzironu ir advokatu vasario 7 atvyko į Balfo centrą ir, grasindama policija, pasiėmė

tiesiogiai neturi teisės to daryti. Mes tebeiname pareigas ir tebesame atsakingi už organizaciją ir jos turtą.

Nuo Detroito seimo iki fondų užšaldymo mūsų buvo įvykdyta ši šalpa: 1) naujų medžiagų siuntiniais buvo sušelpa 119 šeimų, 2) dėvėtai drabužiais ir vaistais Lenkijoje ir kituose kraštuose — 212 šeimų, 3) pinigais įvairiuose kraštuose — 12 šeimų, 4) išsiųsta privačių asmenų apmokėtų 19 siuntų.

Dviem atvejais buvo kreiptasi raštu į naująją centro valdybą dėl susidariusios administracinės netvarkos. Nė į vieną kreipimąsi nebuvo gautas atsakymas. Visur naujoji valdyba kaltina mus nekooperavimu. Kokiu būdu mes galim kooperuoti, jei naujoji valdyba visai to nenori ir į mūsų kreipimąsi nereaguoja. Visus savo įsakymus nukreipia į sandomus tarnautojus, kurie nėra atsakingi už organizaciją. Tarnautojam naujosios valdybos pirmininkės buvo duodami įsakymai: parduoti, supakuoti paruošti ir persiųsti. Manome, kad p. M. Rudienė turėjo žinoti, jog

tarnautojai neturi teisės to daryti. Mes tebeiname pareigas ir tebesame atsakingi už organizaciją ir jos turtą.

Nuo Detroito seimo iki fondų užšaldymo mūsų buvo įvykdyta ši šalpa: 1) naujų medžiagų siuntiniais buvo sušelpa 119 šeimų, 2) dėvėtai drabužiais ir vaistais Lenkijoje ir kituose kraštuose — 212 šeimų, 3) pinigais įvairiuose kraštuose — 12 šeimų, 4) išsiųsta privačių asmenų apmokėtų 19 siuntų.

Kol naujoji valdyba, tvarkingai pasirašydama perėmimo-perdavimo aktus, neperims visos administracijos, — ji yra tik išrinktoji, t. y. "elected" valdyba, ir neturi teisės veikti, daryti išlaidas ir kalbėti organizacijos vardu.

Už visą netvarką, kuri susidarė dėl naujosios centro valdy-

bos neteisėtų ir arogantiškų veiksmų, yra atsakinga ji, o ne mes. Mes dirbame organizacijai po kelerius metus, o kai kurie valdybos nariai — po keliolika metų. Darėme viską, kad Balfo organizacija stiprėtų ir galimai didesnis vargstančių lietuvių skaičius būtų sušelpas. Mūsų didysis rūpestis yra, kad ir toliau ši labai reikalinga organizacija tęstų savo veiklą teisingu ir nuoširdžiu darbu.

Kun. V. Martinkus,
pirmininkas
Dr. E. Armanienė,
vicepirmininkė
Emilija Čekienė,
vicepirmininkė
Dr. J. Jasaitis,
vicepirmininkas
Bronė Spūdienė,
vicepirmininkė
Dr. A. Škėrys
iždininkas

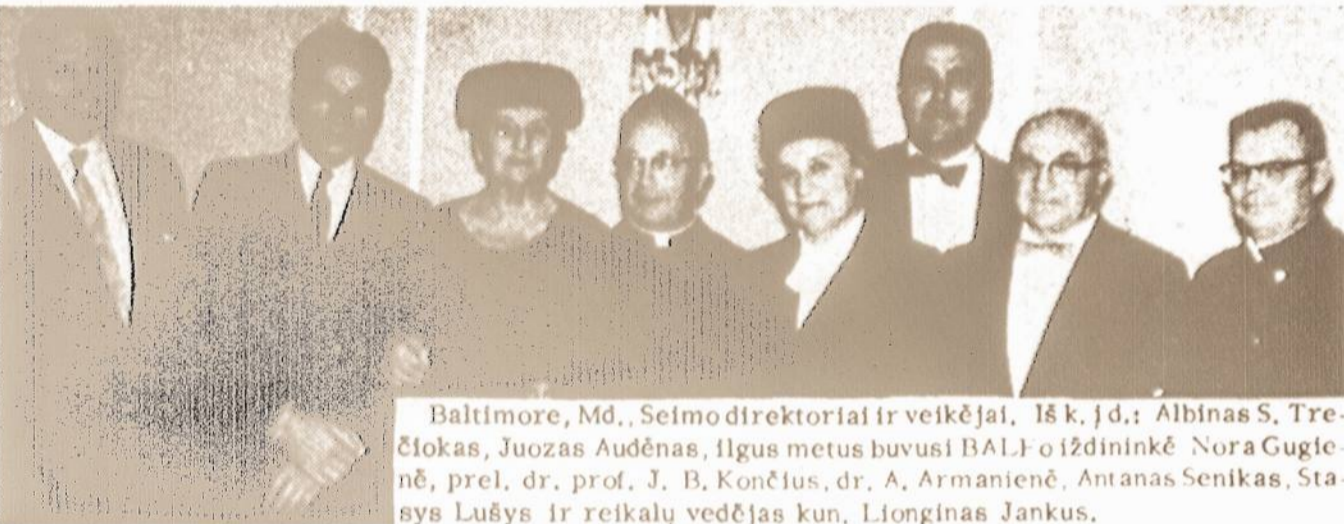
Preil. dr. prof. Juozas B. Končius, visą laiką buvęs BALFo pirmininku, kol tas pareigas perėmė kun. V. Martinkus.

Adv. Antanas Ollis, įregistravęs BALFą Illinois valstijoje, nuo pradžios ir per ilgus metus buvęs jo valdybos vicepirmininku.

Adv. poetas Nadas Rastenis, veteranas, vienas pirmųjų ir uoliausių BALFo veikėjų, ilgus metus buvęs vicepirmininku.

Baltimore, Md., Seimo direktoriai ir veikėjai. Iš k. į d.: Albinas S. Trečiokas, Juozas Audėnas, ilgus metus buvusi BALFo iždininkė Nora Gugienė, preil. dr. prof. J. B. Končius, dr. A. Armanienė, Antanas Senikas, Stasys Lušys ir reikalų vedėjas kun. Lioginas Jankus.

Pažįstamas vaizdas iš praetities: vieno BALFo vėjus metu prie parengtų Europos Lietuviams siuntinių iš k. į d.: dr. M. Colney, gen. Jonas Černius, A. S. Trečiokas, Lietuvos Generalinis Konsulas Anicetas Simutis ir BALFo vėjų vedėjas Jonas Valaitis.

Kokia laimė vaidinti, kokia laimė būti aktorium!..

MONIKA MIRONAITĖ
LTSR liaudies artistė

Nuo ko pradėti pasakojimą apie save! Apie savo darbą! Kada prasideda aktorius biografija! Kai jis dar vaikas pasako pirmąjį eilėrašį tetoms! Ar mokykliniuose žaidimuose, kai lengvai kuriami visokiausi vaidmenys! Kažin... Visi mes vaikystėje žaidžiame mamas ir kareivius. Visi jaunystėje svajojame apie žydrąsias paukštes. Ir ne tik vaikystėje. Ir ne tik jaunystėje, o, tur būt, visą gyvenimą. Kiekvienas žmogus — dvilypis. Tiksliau — daugialypis. Ar tai reiškia, kad mes visi — dviveidžiai ir chameleonai! Ne. Tai reiškia, kad visi mes — sudėtingos būtybės.

Kalbant apie aktorius profesiją, kaip ir apie kiekvieną kitą, visų pirma iškyla pasaulimo, individualybės polinkių klausimas. Didžiulė laimė, kai žmogus išgirsta savo sielos šauksmą, pajunta savyje slypintįsias jėgas, kai jo kelyje svysteliai kelrodė žvaigždė, lydinti jį visą gyvenimą. Man, deja, viso to neteko patirti. Niekada nesvajojau apie teatrą ir aktorius darbą. Man rodė, neturėjau tam nei vidinių, nei išorinių duomenų. Iš prigimties buvau baisiai nedrąsi, užsiklendus. Neturėjau įspūdingos figūros ar veido... Viską nulėmė atsitiktinai susiklosčiusios aplinkybės. Taip, man atrodo, kad tai tebuvo atsitiktinumas. Bet filosofai teigia, kad kiekvienas atsitiktinumas turi savo objektyvias priežastis ir yra būtinybės išdava. Jaunystė paikystė su savo nežabotais polėkais, su savo fantazijomis ir svačiojimais, tur būt, irgi turi prasmę ir nejučiomis, nespėjus žmogui nė susivokti, nuveda jį, gal būt, kaip tik ten, kur jam ir buvo skirta būti...

Man tada buvo devyniolika. Studijavau universitete prancūzų kalbą ir literatūrą. Kartą atsitiktinai teko užėiti į vieną dramos studiją. Ten sutikau žmones, kurie, kaip man tada atrodė, atsiliepė į mano troškimus, suprato mano svajones. Ir aš nuėjau pasuk juos nesvarstydama, neatsigręždama. Be abejoj, buvo nusivylimų. Ir pasaulis skildavo pusiau, atverdamas po kojomis bedugnę... Bet kelio atgal nebuvo, ir aš sukauptavau visas jėgas ir vėl pradėdavau viską iš naujo. Vėl vydausiu savo žydrąją paukštę, tikėdamasi vis tiek ją surasti. Tebeieškau jos iki šiol...

Ar tai yra aktorius pašaukimas! Nežinau. Man regis, tai slypi kiekviename žmoguje, ir kiekviena profesija yra ieškojimas, siekimas atrasti, suprasti, pažinti. Kiekviename mūsų nerimsta geologas, svajojantis įžvelgti žemės gelmes, ir astronomas, bandantis išsiaiškinti kosmoso paslaptis. Ir visose profesijose visus ieškojimus visų pirma lydi darbas. Nenuilstamas kasdieninis darbas.

Štai gavai vaidmenį. Priešais tave guli knyga, kurioje viskas surašyta, — ką kalba ir ką daro herojus. Atrodo, viskas labai aišku ir suprantama. Deja, dejai... Įkvėpti jam gyvybę, suteikti jam realų pavidalą — veidą, gestus, balsą — ne toks paprastas dalykas. Iš pradžių apima baimės bėgimas, nepasitikėjimas savo jėgomis; rodos, kad niekada negalėsi suvaldinti šito vaidmens. Apie aktorius dvasinius pergyvenimus, pradedant ruošti vaidmenį, yra labai tiksliai pasakiusi vieno Gonkurų romano herojė artistė: „Kai pradėdu kurti naują rolę, kiekvienąsyk apima toks jausmas, tarytum man reikia pakelti kalną. Baimė, kurią aš pergyvenu tokiems atvejais, būna tokia nepakeliamą, kad pradėdu svajoti apie žemės drėbėjimą, apie tvaną, kurie išvaduotų mane nuo kančių. Aš prakelkiu autorių, save, visą pasaulį ir darausi visiška atbukėlė, kol galų gale ateina ta nepakartojama akimirka, kai visą šią chaosą staiga nutvieskia šviesos spindulys...“

Bet tai tik pradžia. Ilgo kūrybinio proceso pradžia. Dabar tu, orientuodamasi į tą tamsioje pasirodžiusią šviesą, pradėdi lipdyti personažo biografiją, jo mąstymo būdą, jo charakterį, jo siekimus, — bruoželį prie bruoželio, detalę prie detalės dėlioji vienaip ir antraip, ieškai žvilgsnio, intonacijos, spalvų, studijuoji santykius, situacijas. Ir nerandi... Ir blaškaisi... Nemiegi naktimis... Ir jauti, kaip tas šviesos spindulys slysta tau iš akių, tu prarandi taikinio centrą, klaidžio-dama apgraišomis aplink, neberasdamą kelio: Bet staiga pro debesų properšą vėl svystelia saulė (arba ir visai nežvystelias!), šį sykį jau šviesesnė ir aiškesnė. Ir vėl įsižiebta viltis surasti, užčiuopti. Žingsnis darosi drąsesnis, tvirtesnis, platesnis. Ir štai pradėdi jausti, kaip tavyje ima bręsti nauja gyvybė, formuojasi naujas žmogus. Jis vis labiau ir labiau apima tave. Tu nesąmoningai pradėdi kalbėti jo balsu, vaikščioti su jo veido išraiška, perimti jo manieras, gyvenį jo nuotakomis. Vienas prancūzų poetas yra pasakęs:

„Kiek daug gyvenimų ašai išgyvenau,

Bekurdams vaidmenis...“

Kuris iš jų manasis, — net nežinau...“

Artistė Monika Mironaitė

Man atrodo, kad šiose lakoniškose eilutėse labai tilsingai išreikšta mintis, jog suvaldintos ir vaidinamos rolės daro įtakos ir pačiam aktorium. Mes daromės neabeatškiriame. Namie, gamtoje, gatvėje, krautuvėje, kino teatre, pagaliau autobuse mes drauge ieškome ir renkame visa, kas mums reikalinga, kas mums galėtų praversti. Beje, autobusas — puiki mokykla. Tai tarytum nedidelis žeme riedantis pasaulis, kupinas įdomiausių charakterių, slepiantis savyje netikėčiausias kolizijas. Šioje paslėptomis aistromis kunkuliuojančioje visuomenėje man kartą visiškai rimtai teko suvaldinti Advokatės vaidmenį... O ką jau bekalbėsi apie gamtą! Man ilgai neišėkė Gorkio „Barbaruose“ kurti Nadeždą Monachovą. Niekai negalėjau užčiuopti charakterio esmės. Nusivylimo pagauta, — kartą nuklydau į Pavilnio kalvas. Prisėdau kažkur po medžiais, atsirėmiau į seno ąžuolo kamieną. Aplink tyku, ramu... Ošia miškas, žlama žolė... Visa paprasta. Ir kartu taip tikra. Medžiai, žolė ir žemė... Viešpatie, beįgi tokia ir manoji Nadia, žemės vaikas. Tarsi ta žalia eglė. Tikra. Be jokio falšo. Be apsimeitimo. Nemeluojanti niekada ir niekur. Ir jos darbai tokie, kaip žodžiai. Ir žodžiai tokie, kaip mintys. Taip netikėtai gamtos prieglobstyje užtikau vaidmens grūdą.

Tai gi dabar mes — aš ir mano ruošiamas vaidmuo, — visur ir visada dviese. Kartu keliame ir kartu gulame, žodžiu, abu drauge, koja kojon keliaujame per gyvenimą. Nelengvas tai kelias, o sunkus, įtemptas „mokslnio“ tyrinėjimo procesas. Tai motinos nerimas, kančios ir lūkesčiai, išleidžiant į pasaulį kūdikį. Savo vaidmeniui aktorius, tarsi motina, atiduoda visą save — visus savo atradimus ir klystkelius, visus patirtus įspūdžius, perskaitytas knygas ir matytus paveiklus, mėgstamus muzikos kūrinius, įsitikinimus, pergyvenimus ir esamus...“

Literatūra, muzika ir dailė vaidina neįkainojamą vaidmenį teatre dirbančio žmogaus gyvenime. Iš jų aktorius semiasi didžią savo dvasinių jėgų ir įkvėpimo dalį.

Literatūra man padeda geriau pažinti save ir kitus, patikrinti savo išvadas ir pastebėjimus, ji daug paaikšina man apie pasaulį, apie mūsų egzistencijos dėsningumus; ji suteikia galimybę susitikti ir pabendrauti su įvairiausiais žmonių tipais ir charakteriais, kurių per savo trumpą gyvenimą žmogus pats vienas, be kitų pagalbos, nespėtų išstudijuoti ir pažinti. Dailė mane kažkodėl labiausiai traukia nebaigtos drobės. Jos žadina fantaziją, skatina kūrybinę mintį.

Na, o muzika!.. Muzika, mano supratimu, — didžiausias pasaulio stebuklas. Ji savo įtaigos jėga pralenkia visus kitus menus. Tai šviesa, prasiškerbianti į stambiausias širdies gelmes, nuskaidrinanti žmogaus sielą neapsakoma palaime, prikelianti iš nevilties ir nusivylimo, viliojanti į beribes kosmoso aukštybes... Ji — Mokytoja, pilna išminties, atskleidžianti mums garsų pasaulio paslaptis, mokanti mus klausyti, lavinti mūsų skonį, ugdanti saiko ir subtilumo pajautimą. Būtent ji atsako į visus klausimus. Teatre muzika padeda surasti viso spektaklio raktą, pajusti žanrą, stilių, ritmą. Kartais, rodosi, viskas eina kaip iš rašto, tekstas išmoktas, mizanscenos išstudijuotos, tačiau vis dar kažko trūksta — kažko labai svarbaus, esminio. Bet štai režisierius supažindina su spektaklio muzika. Ir staiga daug kas paaikėja, atsistoja savo vieton. Jeigu būtų mano valia, aš tikrai nepriimčiau į teatrą nemuzikalių ir neturintų muzikinio išsilavinimo žmonių!..“

Visada, prieš eidama vaidinti spektaklyje, aš prisėdu prie fortepijono. Susirandu gaidas, kurios tuo momentu man labiausiai reikalingos, ir skambinu... Pirštai, metams bėgant, sugrūbo, nebe-klauso, kaip kadaise, jaunystėje, bet man tai neturi reikšmės... Mintyse meldžiu: „Atleisk, man, Bethovenai!.. Atleisk man, Skriabinai!..“ — Ir rankioju gaidą po gaidos, glamonėju jas tarytum gyvus daiktus, pamažu, neskubėdamą, įsiklausydama į kiekvieną akordą, mėgau-damasi sąskambių grožiu, harmonijos turtingumu. Ir jaučiu, kaip džiaugsmingai suvirpa kiekviena

Tęsinys 9 psl.

VIENYBĖ, 1973 m. gegužės 18 d.

Kokia laimė vaidinti...

Atkelta iš 8 psl.

mano laimė, ir sugrįžta Jėgos, pasitikėjimas, noras gyventi, dirbti...

Ačiū tau, Beethovenai!

Ačiū tau, Skriabinai!

Kas dar labai padeda aktoriumi Teatro režisierius. Apie aktorius ir režisierius kūrybinį bendradarbiavimą būtų galima daug pasakoti. Tai plati tema, reikalinga atskiros, išsamios analizės. Jaučiu dėkingumą režisieriams Dauguvičiui, Jakševičiui, Juknevičiui, Golovčneriui, Lesliui, Tovstonogovui, Vancevičiui, Bučienai — jie savo pastatymais, savo posakiais, patarimais, savo darbu yra man daug padėję.

Naujoji Vilniaus akademinio dramos teatro premjera „Makropulo receptas“ baigiasi epizodu: grupei žmonių siūlomas receptas, duodantis galimybę gyventi tris šimtus metų... Tačiau nė vienas jo neima. Kodėl? Iš tiesų, kodėl? Todėl, kad žmogui, kurio dvasinis pasaulis skurdus, o akiratis siauras, kurio visas darbas — biurokratinių raštų registravimas kontoroje, vienintelis pasilinksminimas — kortos, o hobi — kojinių adymas, — tokiame žmogum nesuprantamos didžios idėjos, aukšti polėkiai. Lygiai tas pat — su menu ir literatūra. Žmogus iki galo nesupras kitų džiaugsmo, jam bus tolimos ir svetimos kitų kančios, jeigu jis pats nebus kažko panašaus išgyvenęs. O aktoriumi ypač svarbu — giliai suprasti ir jautriai pajusti. Taigi jis žymiai daugiau pasisems iš knygos, dailės kūrinio ar simfonijos, jeigu nesisalins gyvenimo, patirs visą jo džiaugsmą ir kartėlį, nebijos klysti ar pasirodyti juokingas, drąsiai žengs per gyvenimą, visą širdimi mylės ir visa širdimi neapkęs...

Kiekvienąsyk, išeidamas į sceną, aktorius atsiņeša visa, ką per trumpesnį ar ilgesnį laiką yra sukaukęs. Kada gi galutinai susiformuoja kuriamas vaidmuo: per generalinę repeticiją, premjeros metu ar, sakysime, dešimtame spektaklyje? O gal tai begalinis procesas, iš viso nefurintis pabaigos? Sunku pasakyti. Tur būt, visai būna. Meistriškumui nėra ribų, aktorius visą laiką eksperimentuoja, ieško, nuolat lopo prasivėrusius plyšelius, užkamšinėja spragas, lygina raukšles, visai puoselėja kuriamo paveiklo piešinį (ar apleidžia jį, kaip nerūpestinga motina kartais apleidžia savo kūdikį...). Galia, kad teatro kritikai ne visada tai pastebi. Jie retai atsilanko repeticijose, nemašo spektaklio gimimo ir augimo kančių, nesidomi aktorius ieškojimų klystkais. Jie dažniausiai ateina į premjerą (o premjeros, mano nuomone, tai blogiausi spektakliai) kaip eiliniai žiūrovai, pasižiūrėti „galutinio rezultato“. O to galutinio rezultato, tur būt, iš viso nėra. Nes kiekviena diena praturtina mus naujais įspūdžiais ir patyrimu. Nes kartais išplaukia iš atminties ir kliudo kadais sukurti vaidmenys. Ir reiškia teisės nauji sumanymai, būsimi darbai... Ir šiandien nori žiūrovui pasakyti nebe tai, ką sakė vakar...

Taip, aktorius kūryba — sudėtingas procesas, kur viena lemia kita, kur viskas nuolat juda ir keičiasi, kur nauji poreikiai įnirtingai kovoja su senais šampais, kur barometras kyla ir krenta ir be galo sunkiai nustatomos sėkmių ir pralaimėjimų prognozės...

Šiemet paruošiau savo šimtąjį vaidmenį. Ar lengviau jį buvo kurti, negu kitus? Nė kiek! O juk, rodos, jau esu sukaukęs tiek tiek patirties, turiu šokių tokių įgūdžių. Betgi patirtis gali lengvai virsti amatininkišku, o įgūdžiai — žablonu. Užtenka tik valandėlei paleisti vadžias, prarasti budrumą, nepastebėti laiko permainų... Gyvenimas teikia žuolius, kas dieną greitindamas tempus. Ir teatras turi suspėti paskui jį, patalkyti jį jo ritmą, neatsilikdamas žengti su epocha. Dar daugiau. Prasiveržti į priekį ir vesti paskui save. Kol kas mes dar, deja, neužimam prieštakinę pozicijų. Sunku įveikti rutiną, sustingimą, naujovių baimę. Dar tiek daug nereikalingo pasipūtimo, miesčioniškumo ir... žmonių, atėjusių į teatrą su menkaverčiais fikšais. Nelengvai gimsta nauja... Na, bet aš — nepataisoma romantiškė. Tikliu, kad žmonės suras amžino atsinaujinimo receptą. Ir suradę nesudegins jo, kaip Čapeko pjesės herojai, o tarsi Prometėjo ugnį neš iš kartos į kartą. O kol kas... Ei, kad taip gaučiau bent lašelį manosios Emilijos Marči graikiškojo eleksyrol... Tiek dar daug norėčiau nuveikti, tiek daug dar norėčiau pasakyti savo bendrakeleiviams amžininkams. Visų pirma, apie tiesą, apie jos prasmę ir paskirtį, apie jos sunkų, vingiuotą kelią į žmonių protus ir širdis. Ir apie meilę. Ne meilę — gyvulišką instinktą, o kilnų ir tyrą jausmą, gyvybės ir laimės šaltinį. Būtent tai ir buvo visų mano sukurtų vaidmenų leitmotyvas. Tvirtai tikliu, kad Tiesa ir Meilė bus pagrindinės Amžinybės recepto dalys...

Mane dažnai klausia: ar daug aktorius gyvenime būna džiaugsmo akimirky, kada jis būna laimingas?

Kiekvienas žmogus būna laimingas tada, kai jam pavyksta kažką atrasti ar pagal išgales bent priartėti prie fikso. Bet, kaip žinom, atradimai

Artistė Monika Mironaitė Noros vaidmenyje 1959 m.

nebyra lyg mana iš dangaus. Džiaugiuosi, kad ir dabar dažnai žvystelia nauja mintis — ta žydroji paukštė, apie kurią norėčiau papasakoti žiūrovui. Tokios akimirkos — retos ir labai trapios... Kaip dažnai jos sudūžta, susidūrusios su publikos abejingumu, kaip dažnai jas be galėsčio sutrypia skubančių į eilę prie rūbinės kojos...

Kai, pasibaigus spektakliui, pakyla uždanga,

aktorius išeina į avansceną ne savęs parodyti. Visą atidavęs žiūrovui, jis laukia į save atkreiptuose veiduose atsako: ar buvo suprasti jo žodžiai, ar buvo priimtos jo mintys? Jeigu ne — kokia tai kančia, jeigu taip — kokia tai laimė!

IŠ ŽURNALO ŠVYTURYS

B. Jonaičio nuotraukose — Klaipėdos paveikslų galerijos fasado ir jos ekspozicijos vaizdai.

LIETUVIŠKOJE AMERIKOJE

LILJA ŠUKYTĖ, Metropolitan operos solistė, pereitą žiemą praleidusi Europoje, dainuodama Vakarų Vokietijos ir Vienos operose, balandžio pradžioje dalyvavo Haydno oratorijos "Kūrimas" atlikime Ottawoje, Kanadoje, o gegužės pradžioje išskrido į Argentiną, kur išbus visą mėnesį ir dainuos grovienės partiją "Figaro vestuvėse" Buenos Aires garstajame Colon teatre.

VITALIS ŽUKAUSKAS, kartu su solistu Arnoldu Vokietaičiu ir pianiste Raimonda Apeikyte, dalyvavo Los Angeles Lietuvių Dienos programoje birželio 24 d. Dieną rengia šv. Kazimiero parapija.

ZENONAS NOMEIKA, muzikas, vargonų virtuožas, gyvenęs Rochester, yra sunkiai susirgęs ir paralyžuotas, Guli Higoninėje.

CLEVELANDO VYRŲ OKTETAS per savo dainų maratoną gegužės 12 d. Clevelando visuomenei pristatė ir savo naują dainų plokštelę. Iš viso įdainuota 18 dainų - liaudies, kariškų ir populiarių.

- Dr. Algis Norvilas mokytojų studijų savaitė, rugpiučio 12-19 Dainavoj, skaitys paskaitą "Lietuviškasis švietimas išsilvijoje psichologo akimis".

- Vaclovas Kleiza ir Povilas Killius su šeimomis išvyko atostogauti į Colorado valstybės kalnus. Kleiza yra JAV LB tarybos sekretorius, o Killius Lietuvių Fondo tarybos sekretorius.

- Dr. Jonas Genys, gegužės 12 Washington, D. C., JAV respublikonų 30 tautybių tarybos konvencijoje atrinktas kaip šių metų "iškilniausias žmogus". Jam įteiktas "Dwight D. Eisenhower Meritorious Service Award".

- PROF. DR. EUĖ. GEDGAUDAS, JAV Minnesota universiteto radiologijos fakulteto direktorius, išrinktas į to universiteto senatą. Tame universitete mokosi 56,000 studentų.

- Dr. Antanas Klimas, Rochester, N. Y., universiteto profesorius kreipėsi į savo kongresmeną Frank Horton, pareiškdamas savo protestą dėl valstybės departamento leidinyje "Background Notes" Baltijos valstybių žymėjimo Tarybų Sąjungos respublikomis. Kongr. Horton kreipėsi į valstybės sekretorių ir iš padėjėjo David M. Abshire gavo laišką, kuriame rašoma: "Aš noriu Jums užtikrinti, kad šis žemėlapyje žymėjimas įvyko per neapsižiūrėjimą ir sekančioje Background Notes laidoj bus atitaisytas. Išleisto 1972 metų laidoj jokių būdu nereiškiama, kad pakeistas mūsų tebe-trunkantis nusistatymas nepripažinti jėga įvykdyto Baltijos valstybių įjungimo į Tarybų Sąjungą".

Dail. A. ir A. Tamošaitė, iš Kanados, šią vasarą atvyks į Jau-nimo stovyklą Dainavą, Manchester, Mich., praveisti visą eilę dailės pratimų bei paskaitų apie liaudies meną stovyklaujančiom grupėm.

ISRINKTA NAUJA ALT SĄJUNGOS VALDYBA

Gegužės 26-27 d. d. Detrote, Mich. įvyko Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos seimas. Jame Sąjungos pirmininke vienbalsiai išrinkta Emilija Čekienė. Į valdybą: Stela Abraitienė, Juozas Bagdonas, Petras Mačiulatis ir Jurgis Sirusas. Į revizijos komisiją Petras Didelis, Juozas Maurukas ir Vytautas Matonis.

Į ALT Sąjungos naująją Tarybą-buvę sąjungos pirmininkai: V. Abraitis, E. Bartkus, T. Blinstrubas, J. Jurkūnas, A. Lapinskas ir šie nariai: O. Biežienė, V. Olienė, B. Paplėnienė, dr. J. Bartkus, dr. A. Budreckis, V. Gedgaudas, dr. J. Jurkūnas, J. Kiamė, A. Laikūnas, V. Mažeika, dr. B. Nemickas, K. Pocius, dr. P. Švarcas, J. Švoba, A. S. Trečiokas.

Pirmininkui T. Blinstrubui pasiūlius, Sąjungos garbės nariu išrinktas provizorius Steponas Navvytis.

VILTIES DRAUGIJOS NAUJA VALDYBA

ALT S-gos seimui pasibaigus įvyko Vilties Draugijos narių ir įgaliotinių susirinkimas, gegužės 27 taip pat Detrote, kuri atidarė Vilties Draugijos pirmininkas Aleksas Laikūnas. Susirinkimo pirmininkais išrinkti inž. J. Jurkūnas, ir inž. J. Gaizutis, sekretoriumi A. Grinius.

Mandatų komisija S. Astrauskas ir Vl. Blinstrubas.

Vilties Draugijos pirmininko A. Laikūno ir Dirvos redaktoriaus V. Gedgaudo pranešimams pasibaigus, susirinkimui parvirtinus apyskaitą, Aleksui Laikūnui 8 metus pirmininkavusiam ir toliau nebesutikus kandidatuoti, į naują valdybą išrinkti: Kazimieras Pocius iš East Chicago, Teodoras Blinstrubas iš Chicago, Antanas Juodvalkis iš East Chicago, dr. Paulius Švarcas iš St. Louis, dr. Vaclovas Čekas New York, inž. Edmundas Cibas iš Boston, inž. Antanas Mažeika iš Los Angeles, Paulius Mitalas iš Cleveland ir Stasys Lazdinis iš Clevelando.

Valdybos pirmajame posėdy, tuoj po susirinkimo, naujai išrinktoji valdyba pasiskirstė pareigomis. Išrinko pirmininku Kazimierą Pocių, vicepirmininkais T. Blinstrubą, dr. P. Švarcą, dr. V. Čeką, inž. E. Cibą, P. Mitalą, inž. A. Mažeiką, sekretoriumi A. Juodvalkį, išdo sekretoriumi S. Lazdinį.

Baigus svarstyti kitus einamuosius Vilties Draugijos reikalus, Vilties Draugijos valdyba Dirvos redaktoriumi, greta dabartinio Dirvos redaktoriaus Vytauto Gedgaudo, pakvietė ir Aleksą Laikūną. Jis kvietimą priėmė.

Vaidas iš bendros Chicagos skautų ir skaučių tuntų sueigos, įvykusios balandžio 29 d. Bogdan aukšt. moks. salėje. Dalyvavo daugiau negu 500 skautų ir skaučių.

ED. ŠULAIČIO nuotr.

Švedai padeda kalinamam lietuviui

- International amnesty" švedų skyrius Malmo, Švedijoje pranešė apie pastangas padėti Tar. S-goj kalinamam lietuviui Algiui Statkevičiui.

Algis Statkevičius, gimęs 1927 m. Iki 1956 m. kalėjo 9 metus įvairiose koncentracijos stovyklose. Paleistas užbaigė aukštąjį mokslą, vėliau dirbo finansų ministerijoje, sociologinių tyrimų įstaigoje, 1970.V.18 Vilniuj suimtas už tai, kad parašė režimą kritikuojančias knygas, jų tarpe "Komunistų manifesto kritika" ir "Sociologinio tyrimo Lietuvoje išvadas".

Uppsallietis dr. K. Čeginskas apžvelgė naujausius įvykius. Dabartinę Lietuvos padėtį, pasak jo, galima išreikšti dviem žodžiais: Lietuva kovoja. Tai kova už valstybinį savarankiškumą, kova už žmogaus teises, kova už tikėjimo laisvę. Meninėje dalyje Anita Joenk paskaitė iš rašytojo Igno Seiniaus švediška parašytos knygos "Stebuklo belaukiant" ištrauką, kurioje vaizduojama partizaninė kova pokario Lietuvoje. Lektorius J. Lingis savo įvade pristatė ir apibūdino I. Seiniaus kūrinį.

American Travel Service Bureau, vadovaujamas Walter Rask-Rasčiausko, organizuoja turistines ekskursijas į Lietuvą. Jo ekskursijos tvarkingai suorganizuotos ir vyksta sklandžiai. Visos grupės turi patyrusius patyrovus. Ekakursijų maršrutas sekantis:

6 DIENOS LIETUVOJE

5 DIENOS VILNIUJE (įskaitant 1/2 dienos kelionę į TRAKUS)
1 DIENA KAUNE, 5 DIENOS TALLINNE (Estijoje).

DAR YRA VIETŲ SEKANČIOSE EKSKURSIJOSE:

Nr. 7	Llepos mėn. 19 d. IŠ CHICAGOS — \$897.00	14 dienų kelionė IŠ NEW YORKO — \$797.00
Nr. 9	Rugpiučio mėn. 13 d. IŠ CHICAGOS — \$1012.00	21 diena (su Roma)
Nr. 10	Rugpiučio mėn. 22 d. IŠ CHICAGOS — \$872.00	14 dienų kelionė IŠ NEW YORKO — \$772.00
Nr. 11	Spalio mėn. 1 d. IŠ CHICAGOS — \$782.00	15 dienų kelionė IŠ NEW YORKO — \$682.00
Nr. 12	Gruodžio mėn. 19 d. IŠ CHICAGOS — \$787.00	14 dienų kelionė IŠ NEW YORKO — \$687.00

Prašome pasirinkti Jums tinkamiausią kelionės datą ir registruotis, nes dalyvių skaičius grupėse ribotas. Įmokėjimas asmeniui \$100.00 Paskelbtos kainos — gyvenant dviese kambaryje; atskiras kambarys — \$85.00 papildomo mokesčio, o ekskursijose su Roma — \$100.00 papildomo mokesčio.

ALL AIR FARES SUBJECT TO CHANGE AND/OR GOVERNMENT APPROVAL

Visais kelionių reikalais prašau kreiptis į:

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU

9727 SOUTH WESTERN AVENUE

Chicago, Illinois 60643

Telefonas (312) 238-9787

Taip pat paruošiami kvietimus giminėms atvykti į Ameriką; teikiame informacijas kelionių reikalais į visus pasaulio kraštus, parūpiname vizas ir bilietus.

LIETUVIŠKOJE CHICAGOJE

VYTAUTAS GADLIAUSKAS, žurninkas, kuriam Graikijoje pavyko pabėgti nuo sovietinio laivo ir paskui atvykti į JAV, šiuo metu gyvena New Yorke - Woodhavene. Jis yra vienas naujausių atbėgėlių iš Lietuvos. New Yorke ir kitų miestų lietuviškos organizacijos jį kviečia į savo parengimus, norėdamos iš jo išgirsti žinių apie gyvenimą Lietuvoje. Gegužės 29 d. Gadliauskas vyks į Chicagą, kur kalbės Lietuvos religinės šalpos parengime - persekiojamos bažnyčios minėjime.

Gegužės 4 d. Chicagoje Santara ir Šviesa surengė Lietuvos dramos teatro veterano Stasio Pilkos poetinio žodžio rečitalį. Deklamavo Kazio Binkio, Jono Aisčio, Bernardo Brazdžionio ir kitų žymiųjų poetų eilėraščius, jų tarpe ir Vilniuje gyvenančios poetės Juditos Vaičiūnaitės. S. Pilkaif talkino aktoriai Elena Blandytė ir Juozas Raudonis.

Sol. Arnoldas Vokietaitis pakviestas dainuoti vasaros koncertuose birželio-rugpjūčio mėn. Grant parke Chicagoje. Koncertuose dalyvaus solistai, simfoninis orkestras.

Lietuvių kalbos aiškinamąjį žodyną paruošė dr. A. Klimas ir St. Barzdukas. Kirčiuoti tekstai iliustruoti dail. Z. Sodeikienės. Modernia spalvota technika žodynas spausdinamas Italijoje.

Lietuvių gydytojų draugija Illinois paskelbė konkursą: premijuos lietuvių straipsnius amerikiečių spaudoj. Paskyrė \$1,000.

- Dr. Antano Lipetio ir dr. Jono Šalnės meno paroda atidaroma gegužės 25 Čiurlionio galerijoje, Chicagoj. Paroda tęsis iki birželio 3. Ją globoja Illinois-Lietuvių Gydytojų draugijos moterų pagalbinio vieneto stipendijų fondas.

Stasio Pilkos poeziją skaitydamas aktorius J. Raudonis.

Poetė Ada Karvelytė-Dubauskienė sveikina muz. Faustą Strolia per jos poezijos knygos - "Ne tie varpai" pristatymo pobūvį Chicagos Jaunimo Centre.

Zina Jurėnaitė (kairėje), kuri balandžio 28 d. ištekėjo už Kęstučio Bagdono. Jungtuvės įvyko Marquette parko par. bažnyčioje, o vaisės - Jaunimo Centre. Jaunoji ilgoką laiką gyveno New Yorke, o dabar pastoviai apsigyvens Chicagoje. Nuotraukos dešinėje - jaunosios sesuo - Žibutė, kuri išteka birželio mėn. pabaigoje.

Vaizdas iš šių metų Kaziuko mugės Chicagos Jaunimo Centro rūmuose. ED. ŠULAIČIO nuotr.

IŠ JAV Į MIUNCHENĄ NUVYKO filatelistas J. Grigaliūnas ir nuvežė Lietuvos oro pašto ženklų kolekciją. Savo retą pašto ženklų rinkinį jis išstatė tarptautinėje filatelijos parodoje, kurią gegužės 11 d. Miunchene atidarė pats Vokietijos respublikos prez. Harimann.

Parodoje dalyvauja 48 kraštų filatelistai su 2,000 rinkinių.

Po parodos J. Grigaliūnas žada aplankyti didesnes lietuvių kolonijas Vokietijoje.

National Geographic Society žurnalas balandžio mėn. paskelbė iliustruotą straipsnį apie didžiųjų beždžionių orangutangų gyvenimą Borneo saloje. Mokslinius orangutangų stebėjimus Indonezijos salos džiunglėse atliko Los Angeles lietuvaite antropologė Birutė Galdikaitė-Brindamour, remiama Los Angeles universiteto ir JAV geografų draugijos. Žurnale yra keletas jos nuotraukų iš bardymų "suartėti" su orangutangais Borneo džiunglėse. Birutė Galdikaitė šioje mokslinėje ekspedicijoje praleido 2 mėnesius.

Lietuviai sukaktuvininkai

KAZYS ALGENIS, uteniškis, New Yorke išgyvenęs nuo pat savo atvykimo į JAV 1949 m., vietos lietuviams pažįstamas kaip vienas uoliausių lietuviškų parengimų lankytojų, šiemet gegužės 13 d. sulaukė 75 m. amžiaus.

Kilimo aukštaitis, Algenis yra savanoris kūrėjas, diplomuotas ekonomistas, 1933-1940 metais dirbęs Lietuvos užsienų reikalų ministerijoje, tame laikotarpyje keletą metų prieš karą buvęs Karaliaučiuje Lietuvos Gen. Konsulato sekretorium, vėliau dirbęs Klaipėdoje.

Iš Lietuvos Algenis išvyko 1944 m. Gyveno amerikiečių zonoje Vokietijoje. Bad Eiblinge su kitais lietuviais darbavosi komitete, kuris rūpinosi pagelbėti lietuviams kariams, buvusiems vokietų Luftwafėje, kad jie nebūtų gražinti sovietams. Prieš atvykimą į JAV, Algenis keletą metų dirbo UNRR Aoje.

Turi sukaukęs nemažą rinkinį lietuviškų knygų ir leidinių, įvairiais laikotarpiais išleisčių emigracijoje ir Lietuvoje.

Triguba kun. J. Prunskio sukaktis

Populiarus chicagietis dr. kun. Juozas Prunskis mini net tris savo sukaktis - 65 metų amžiaus, 40 metų kunigystės ir 25 metų savo darbo Draugo redakcijoje.

Sukaktuvininkas yra gimęs 1907 m. gruodžio 22 d. Žvilbučių dvare, Daugailių vals., Utenos apskr.

Lietuviai savo istorijoje turi gydytojų, kurie didžiumą savo gyvenimo paskyrė kultūrinei ir visuomenės veiklai, o kun. Prunskis yra vienas iš kunigų, kuris taip

pat yra garsesnis kaip spaudos žmogus, o ne Dievo tarnas.

Spaudoje J. Prunskis pradėjo dirbti dar prieš išsišventindamas kunigu 1932 m. Jo pirmieji rašiniai buvo spausdinami laikraščiuose jam dar esant gimnazijoje. Į profesinį žurnalizmą kun. Prunskis atėjo 1935 m. Kaune, kai jis buvo paskirtas Mūsų laikraščio savaitraščio religinio - ideologinio skyriaus redaktorium.

1936-1939 metais jis jau redagavo vieną geriausių ir įdomiausių dienraščių XX Amžių.

Kūrybingiausias jo žurnalistinis darbas nepriklausomoje Lietuvoje ir buvo ketverių metų darbas "XX Amžiuje". J. Prunskis, kelių ar keliolikos kolegų padedamas, iš pagrindų pakeitė dienraštį Rytą.

Atvykęs į JAV, kun. J. Prunskis pradėjo dirbti Draugo redakcijoje ir organizavo laikraščiu bendradarbius.

Šalia Draugo, jis rašinėja ir daugeliui kitų laikraščių. Vien tik Draugui jis yra parašęs per 8,000 rašinių įvairiomis temomis; yra parašęs ir išleidęs 29 knygas bei brošiūras. "Lietuvių Enciklopedijoje" yra redagavęs žurnalistikos skyrių.

Jonas Kasmauskas sulaukė 90 metų

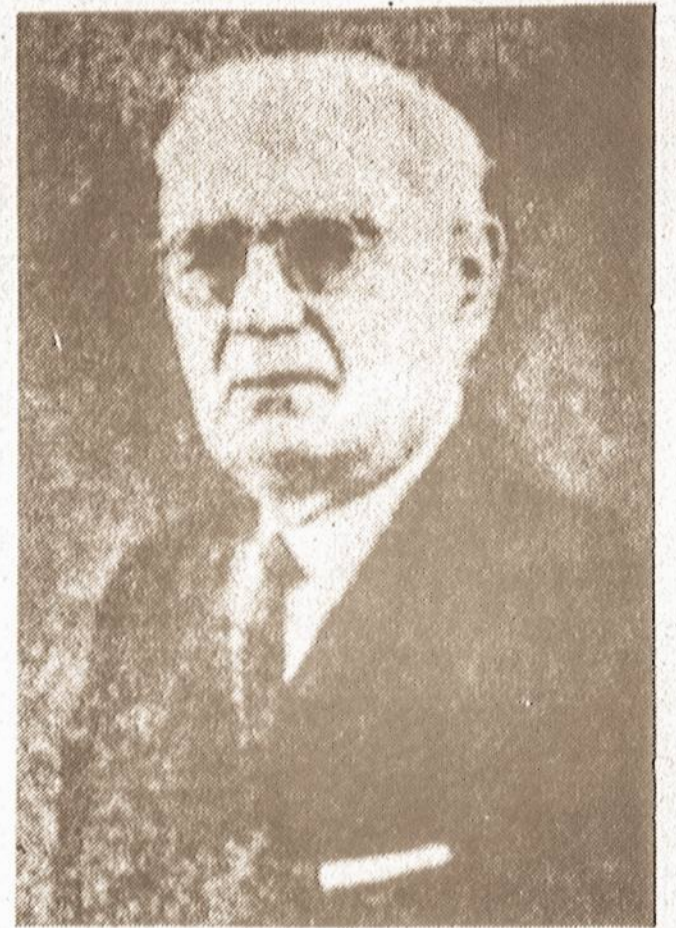
Boston, Mass. gyvenęs, pernai į Floridą persikėlęs Jonas Kasmauskas artėja 100 metų!

Kilimo iš Šiaulių į Bostoną atvyko 1901 ir be pertraukos Bostone gyveno iki 1972 m. rugsėjo mėnesio. Tada jis persikėlė į Ormond Beach, Fla., pas dukterį.

Jonas Kasmauskas yra vienas tokių tautiečių, kurie nepaskęsta savo asmens gyvenime. Kasmauskas sugebėjo ir pats save medžiagiškai tvirtai apsirūpinti, turėjo savo medicinos įrankiams Bostone dirbtuvę, padarė keletą išradimų, patobulinimų, ir sėkmingai tai įmonei vadovavo.

Nemažiau energijos aukojo ir lietuvių visuomeniniam darbui. Jis dalyvavo tautinėje veikloje, dažnai būdavo ir vienas tos veiklos pradininkų ar vadovų. Ne tik dirbo, bet visuomeniniams reikalams nesigailėjo ir savo lėšų - savo dosnią pagalbą ranką jis daug kam yra ištiesęs.

Bostone dvi organizacijos turi savo namus, kuriuose yra ir salės didesniems renginiams bei pobūviams. Viena jų - Tautinės sąjungos namai. Juose yra dvi gražiai įrengtos salės, dailininko Viktoro Andriušio lietuviškai dekoruotos, kaip muziejus. Tie namai ir dabar tarnauja lietuvių kultūros reikalams, juose vyksta kultūriniai subatvakariai ir kiti renginiai. Už šiuos namus ir jų patogumus bostoniečiai pirmiausia yra dėkingi Jonui Kasmauskui, kuris stambiom aukom ir kitais būdais padėjo tuos namus įsigyti.

Jonas Kasmauskas

išpuosti ir pradžioje išlaikyt.

Jonas Kasmauskas labai jautriai atsiliepė ir į po karo Vokietijos stovyklose atsidūrusių lietuvių prašymus jiems padėti. Padėti ir atvykti į JAV-bes. Jis daug kam per BALFą ir tiesiogiai jis siuntė garantijas, o atvykusiems padėjo išikurti ir surasti darbą.

Tai gi, mūsų Jonas Kasmauskas gegužės 15 d. paminėjo savo 90 metų sukaktį! Tą dieną jis atsi-rado Bostone. 90 metų sukaktį jau sekmadienį paminėjo Cape Cod su savo sūnumi ir artimaisiais.

Sukaktuvininkas tvirtas, Floridoj gyventi patinka. Draugai palinkėjo laimingai žengti į šimtmetį!

JONO VILKAIČIO SUKAKTIS

Ramus, bet nepaprastai darbštus vyresniosios kartos veikėjas, newyorkietis Jonas Vilkaitis šiemet gegužės 11 d. sulaukė 85 metų amžiaus. Nežiūrint gražaus metų skaičiaus, Vilkaitis uoliai rašo korespondencijas ir rašinius Naujienoms ir Keleiviui ir dar turi užsimojęs ir vykdo visą eilę kitų stambesnių spaudos darbų. Jo rašymas ir studijos liečia lietuvių socialdemokratų veiklą, kurioje jis pats yra reiškęsis Lietuvoje, vėliau Vokietijoje ir dabar JAV.

Jis yra Lietuvos Socialdemokratų Sąjungos atstovybės užsienyje vadovybėje ir JAV Lietuvių Socialdemokratų Sąjungos centro valdyboje bei tos Sąjungos Literatūros Fondo valdyboje. Yra padėjęs išleisti S. Karlo, K. Bielino, V. Požėlos ir kt. raštus. Šiuo metu renka medžiagą apie lietuvių socialdemokratų veiklą Amerikoje.

Lietuvoje Vilkaitis turi didelių nuopelnų socialinio draudimo srityje. Jis buvo pirmasis Kauno miesto ligonų kasos direktorius ir yra įvedęs visą eilę patobulinimų. Jis taip pat žinomas ir kaip savivaldybininkas - 1920-1924 metais jis vadovavo Tauragės apskrities valdybai, o 1926 m., socialdemokratams ir liaudininkams sudarius vyriausybę, jis buvo savivaldybių direktorium. Jo veikla

Jonas Vilkaitis kalba viename Dariaus ir Girėno minėjime Brooklyne.

žymi ir kooperacijos srityje; kaip steigėjas, yra dalyvavęs daugelį kooperatinių bendrovių įkūrimo.

Vilkaitis yra gimęs Kybartuose, mokslus ėjęs Lietuvoje ir Rusijoje. Iš Lietuvos pasitraukė karo metu ir gyveno pabėgėlių stovyklose Vokietijoje, kur dalyvavo bendruomenės veikloje, o atvykęs į JAV, buvo JAV Lietuvių Bendruomenės laikinio organizacinio komiteto pirmininku. Gyvena New Yorke.

VIENYBĖ, 1973 m. gegužės 18 d.

Kaip jūs miegate?

Trečdali gyvenimo žmogus pramiega. Tai "nuostolis", kurį toleruojame, nes jis neišvengiamas. Organizmui reikalingas atitinkamas atokvėpis, o geriausias etokvėpis - miegas.

Miegas užtikrina normalią gyvybinių žmogaus centrų - galvos smegenų, širdies ir kitų vidaus organų - veiklą. Tada širdis plaka rečiau, tuo pačiu ir pailsi.

Giliai miegant išsisi galvos smegenų ląstelės, slopinama aukštosios nervų sistemos centrų veikla. Šis organizmo principas, išsaugo brangiausias organizmo elementus - galvos smegenų pusrutulį nervų ląsteles.

Miegas žmogui sugrąžina jėgas, darbūgumą, gerą nuotaiką. Tur būt, visi mes esame patyrę, kad su neišsimegusiu žmogum kur kas sunkiau bendrauti, negu su žvaliu, gerai pailsėjusiu.

Kiek žmogui reikia miegoti, kad jis gerai pailsėtų, atgautų jėgas, jaustųsi žvalus? Suaugusiems - ne mažiau 7-8 valandas, nors... yra nemažai žmonių, kuriems pakanka ir 5-6 valandų miego. Manoma, kad tai susiję su labai gera įgimta sveikata.

ZMOGUS PER 30 METŲ NEMIEGA

Ir vis dėlto... Gal žmogus galėtų apsieiti be miego? Jugoslavijoje, nedideliame Blagačo kaime, gyvena valstietis Franijas Mikuličius, kuris nesumerkia akty... jau 30 metų. 1942 metais, kai Franijui buvo dar tik 7 metukai, netoliese sprogo rankinė granata. Sukrėstas vaikas visą naktį negalėjo užmigti... Taip buvo ir kita, ir trečia naktį. Vaikas nemiegojo savaites, mėnesius, metus. Atėjo laikas lankyti mokyklą. Franijas gerai mokėsi, bloga atmintim nesiskundė, gerai sprendė matematikos uždavinius. Išėjo tarnauti į kariuomenę. Ir čia Franijui Mikuličiui neblogai sekėsi. Atitarnavęs kariuomenėje, grįžo į gimtąjį kaimą, kur ir dabar tebegyvena.

Gerai padirbėjęs, Franijas, kaip ir visi žmonės, jaučia nuovargį. Jis priverstas atsigulti į lovą, pailsėti. Išsisi jis ne miegodamas, o tik išgulėdamas reikiamas 7-8 valandas.

Franijo sveikatos būklę jau eilę metų seka ir tyrinėja žymiausių Jugoslavijos mokslo tyrimo įstaigų mokslininkai medikai. Deja, dar iki šiol niekam nepavyko įminti mįslės, kaip Franijas Mikuličius gali taip ilgai nemiegoti, o jo organizmas sugebėti išsaugoti, atstatyti savo jėgas, sukaupti energiją.

Tai vienintelis medicinoje žinomas atvejis, kai žmogus nemiega ir yra visiškai sveikas...

Žmogus be maisto gali išgyventi 30-40 ir daugiau dienų, be vandens 6-8 dienas, o be miego neišgyvena nė 5-6 parų.

Senovės Kinijoje pačių sunkiausiųjų nusikaltimų atvejais buvo VIENYBĖ, 1973 m. gegužės 18 d.

taikoma mirties bausmė, neleidžiant žmogui užmigti. Fleitistai, būgnininkai ir kiti muzikantai turėdavo be paliovos groti nuteisotojo akivaizdoje tol, kol šis kris negyvas. Tai buvo laikoma visų skausmingiausia mirtimi, kokią galįs patirti žmogus.

KAS ATŠITINKA BANDANTIEMS NEMIEGOTI?

Tačiau gyvenime buvo ir yra žmonių, bandžiusių išplėsti iš gyvenimo tą nelemtąjį savotrečdali. Pavyzdžiui, nenuoroma buvo rašytojas O. Balzakas. Iš prigimties užsispyręs, labai atkakliai dirbo, rašė romanus. Kiekviena darbo valanda rašytojui buvo tokia brangi, kad jis ėmė nepripažinti miego. Dirbdavo dieną ir naktį - beveik be atokvėpio, o mieguistumą paprastai įveikdavo, gurkšnodamas stiprią juodą kavą.

Taip grumdamas su žmogiškąja prigimtimi, siekdamas išspausti darbiu daugiau valandų, rašytojas nualino savo organizmą, dirbtinai sukėlė audringai progresuojančią širdies ir kraujagyslių arteriosklerozę, nuo kurios ir mirė, turėdamas vos 50 metų.

Būta ir eksperimentų. 1960 metais amerikietis Rick Michaelson, siekdamas įsitikinti, ar miegas tikrai būtinas gyvybei palaikyti, su savim atliko labai pavojingą eksperimentą, kurio metu jis tik per stebuklą išliko gyvas.

Naudodamas įvairius "dopingus", ypač stiprią juodą kavą, kartkartėmis apsišlakstydamas šaltu dušu, kurį laiką jis išblaškėdavo miegą ir išlikdavo žvalus, bet ilgainiui jo būklė ėmė blogėti, 160-ąją bandymo valandą jam prasidėjo haliucinacijos. Vėliau jis nebepajudėjo, nebekalbėjo, o tik krutino lūpomis. 243-ąją eksperimento valandą gydytojams teko griebtis visų priemonių, jį išgelbėti nuo mirties.

Panašius eksperimentų buvo ir daugiau, bet visi baigdavosi nesėkmingai. Dar niekam nepasisekė įrodyti, kad žmogus gali gyventi be miego.

MIEGĄ REIKIA BRANGINTI

Miegas turi didžiausią reikšmę palaikyti gyvybei ir prailginti gyvenimui. Gilus, normalus miegas, gerindamas medžiagų apykaitos procesus, tuo pačiu labai sustiprina ginamąsias organizmo jėgas (jo reaktyvumą), apsaugo žmogų nuo senatvėje dažniausiai pasitaikančių ligų (arteriosklerozės, vėžio, cukraligės ir kt.).

Taigi miegą reikia branginti, tausoti, kaip didelę gamtos dovaną. Bet ar mes visada taip elgamės? Ar mes kartais patys jo neišblaškome? Ar tik patys dirbtinai sau nesukeliame nemigos, o paskui varstome poliklinikų duris, ieškodami nuo jos vaistų? O nemigą dažniausiai sukelia pervargimas. Pervargsta tie žmonės, ku-

PREMIJA UŽ VERTIMUS

Lietuvių rašytojų kūriniam plačiau pasaulyje paskleisti Lietuvos Rašytojų Draugija skelbia PETRO VARKALOS vardo literatūrinę premiją.

Premijos nuostatai

1. Premija skiriama už Lietuvos rašytojo-jos prozos kūrinį - romaną, novelių rinkinį, dramą, arba jo suredaguotą ar išverstą lietuvių prozos antologiją, pasirodžiusius 1974-1976 metais anglų kalba.

2. Premijos dydis - 1,000 anglų svarų (apie \$2,500). Jos iniciatorius ir mecenatas Petras B. Varkala, Purley (Surrey), Anglija.

3. Komisiją premijuotam veikalui atrinkti skiria Lietuvos Rašytojų Draugija. Be trijų LRD narių, išsamiai pažįstančių literatūrą anglų kalba, komisijoje dalyvaus bent vienas nelietuvius tos srities specialistas ir premijos mecenatas.

4. Premijuojamas verstinis veikalas turi atitikti šiuos reikalavimus:

a. Jis turi būti literatūriškai vertingas.

rie nepaiso higienos dėsnių, grubiai laužo dienas, o tuo pačiu ir viso savo gyvenimo, režimą. Svarbiausias šio režimo principas - įprasti vienu ir tuo pačiu metu gulėti ir keltis.

Miegas - labai lengvai pažeidžiama organizmo funkcija. Kartais gana patirti nemalonumą, išgirsti piktą žodį - ir miegas jau išblaškytas, neretai ir ilgesniam laikui.

Dažnas nemigos kaltininkas - triukšmas. Daug mūsų ramybė priklauso ir nuokaikymų, kaukšinių kambariuose batais, visu garsumu užsukančių radijų ar televizorių. Tad labai svarbu nuo vaikystės ugdyti pagarbą ne tik kito žmogaus darbiui, bet ir jo poilsiui.

Nusiskundžiantys nemiga dažnai kreipiasi į gydytoją, prašydami vaistų. Jų nuo nemigos labai daug. Vieni daugiau, kiti mažiau, bet visi jie nepageidautinai veikia organizmą. Dėl to reikėtų, kam įmanoma, apsieiti be jų. Dažnai užtenka pakeisti netinkamą gyvenimo būdą (dėl kurio dažniausiai ir kamuojama) išsižadėti žalingų įpročių - ir miegas pats ateis.

Einant miegoti, įtemptą protinį darbą būtina nutraukti mažiausiai prieš 3 valandas. Vakare prieš miegą bent valandą kita svarbu pabūti gryname ore, pasivaikščioti. Labai žalinga skaityti, dirbti naktį, kai žmogus netgi gerokai po vidurnakčio nepaleidžia iš rankų knygos... Reikia vengti vakare gerti kavos, alkoholinių gėrimų, rūkyti. Vakarieni turėtų būti labai kukli.

Tik taip tausojant miegą, atitinkamai ruošiantis jam, dažnai pavyksta ir be vaistų išsigydyti nuo nemigos. Tačiau, jei kam nepadedą įveikti nemigos net ir atstatytas tinkamas režimas, vaistus vartoti reikia, kadangi nemiga organizmui labai kenkia.

DR. JOKŪBAS SKLIUTAUŠKAS

b. Jo autorius gyvenęs laisvajame pasaulyje.

c. Jo leidykla pakankamai žinoma, kad būtų garantuota veikalui žymiosios spaudos recenzijos ir bent vidutinis tiražas.

5. Neradus premijuotino veikalo, komisija gali minėtąją premiją paremti jau išversto literatūrinio atžvilgiu vertingo rankraščio išleidimą žinomoje leidykloje, jei tokios paramos leidykla reikalautų.

6. Nei premijuotino, nei remtino veikalo neradus, premija atidedama 1977-1979 metams.

TRUMPAI IŠ VISUR

Associated Press pranešime iš Jeruzalio sakoma, kad prieš 81 metą Latvijoje gimęs, Lietuvoje augęs ir mokėsis pasaulinio garso skulptorius Jacques Lipchitz, geg. 28 d. nuo širdies smūgio mirė Italijos saloje Capri. Prieš II Pasaulinį karą, gyvenęs Prancūzijoje, paskui JAV-bėse. Palaidotas Jeruzalėje, Mount Herzl kapinėse.

Lietuvių šaltinių žiniomis, Jacques gimęs 1891 m. rugpiučio 22 Druskininkuose. Jotėvas Abromas Lipšicas buvo Gardino statybos rangovas, motina Rachele Leja Krinskaitė, Druskininkų viešbučio savininko duktė. Pirmasis iš 6 vaikų Chaimas Jokūbas (vėliau sprancūzine savo vardu Jacques) Lipšicas pradėjo mokslą Baltstogėje, 1906 persikėlė į Vilnių. Iš jaunystės domėjosi menu ir žavėjosi lietuviškais dievukais.

Senojo Vilniaus vaizdus atskleidė XVIII-XX š. pradžios dailininkų darbų parodėlė "Vilnius tapybos kūriniuose" Vilniaus dailės rūmuose. Kai kurios akvarelės yra sukurtos iš senųjų brėžinių, pvz. J. Peškos "Didžioji gatvė", M. Hrebničko "Žemutinė pilis ir katedra". Iš kitų kūrinių minimi: M. Januševičiaus "Radvilų rūmų griuvėsiai", K. Rusecko "Aušros Vartų gatvė", "Bernardinų sodas", "Vilnius" ir nežinomo XIX š. dailininko nutapytas Užupis su senais malūnais, mediniais namais, bokštais ir t. t.

Penkiasdešimtmečio proga Tarybų S-gos dainos konkurse, iš poetų ir kompozitorių 700 kūrinių, antrą vietą laimėjo kompoz. A. Bražinskas ir poetas V. Varauskas už dainą "Brolybės žemė". Diplomas buvo paskirtas kompoz. T. Makačino ir poeto J. Lapašinsko dainai "Ąžuolai".

Alma Atoje kino festivalyje dvi antrąsias premijas laimėjo Lietuvos kino studijos kūriniai: rež. M. Giedrio istorinis filmas "Herkus Mantas" ir rež. L. Lazėno dokumentinis filmas "Aš noriu būti", nagrinėję jaunimo gyvenimą.

Literatura un maksla, latvių savaitraštis, 1973 m. Nr. 3 atspausdino tris liet. feljetonistės Vytautės Žilinskaitės humoreskas. Kai kurie jos feljetonai buvo skaityti ir Rygoje įvykusio literatūros vakaro metu.

SPORTAS

Edvardas Šulaitis

Lietuvoje šiuo metu sporto mėgėjai pergyveno krepšinio "karštį", kuomet reprezentacinė vyrų krepšinio komanda - Kauno Žalgiris kovojo dėl prarastų pozicijų atkovojojimo. Lietuviams dalinai tas pasisekė, ir jie iškovojo garbingą - trečiąją vietą, nors buvo galimybių įsikabinti dar ir į aukštesnę poziciją. Tačiau Lietuva dabar yra vienintelė iš Pabaltijo respublikų, kuri dar pajėgia eiti kartu su kylančiu krepšinio lygiu kitose tarybinėse respublikose. Latvija šiuo metu neturi komandų T. Sąjungos aukščiausioje lygoje, o Estijos reprezentantai liko lentelės uodegėlėje.

Čia talpiname pasikalbėjimą iš Gimtojo krašto savitraščio, iš kurio skaitytojai galės susidaryti vaizdą, kaip Lietuvoje pergyvenama dėl Žalgirio sėkmių ir nesėkmių.

Dvių krepšinio sirgalių pokalbis, kuris galėjo vykti Vilniuje ar Kaune, o gal Biržuose ar Škuode, 1973 m. balandžio pirmąją, prie televizoriaus ekrano, tik pasibaigus Tarybų Sąjungos krepšinio čempionatui.

— Per tuos keturis mėnesius surijau dešimt validolio tablečių — po kiekvieno „Žalgirio“ pralaimėjimo širdis plunkasi kaip perkūto višta.

— Šit kaip! Kitamet geriau užsiimk meškeriojimu. Betgi septyniolika kartų tavo širdį glostė pergalių džiaugsmas, kurios atnešė „Žalgirio“ komandai bronzos medalius. — Bronza... Galėtų būti brangesnis metalas.

— Taip manai?

— Sekėsi pradžioje — vienuolika pergalių iš eilės, bet paskui buvo rungtynės, iš kurių nesimatė, kad mūsų širdis norėtų laimėti...

— Aukščiausioje lygoje iš dešimties komandų tik viena kita silpnesnė.

— Pameni, kaip žalgiriečiai pralaimėjo Kijevo kariškiams? Šie primėto nelabai technišką žaidimą, ir kvitl treneris Bimba sakė: „Mano vaikinai pateko ant meškerės, žaidė jų diktuojami. Savo taktiką tarsi buvo pamiršę...“ Man atrodo, kad žalgiriečiai išeina kartais į aikštelę galvodami: „Būtų gerai laimėti“. Lyg ir ne ta nuotaika. Reikia žūt būt trokšti pergalės. O to nebuvo, žaidžiant su Tartu „Kalevu“, Minsko „RTI“, Neatsakingumas — daugiau nieko.

— Ką tu nori pasakyti?

— Kartais mūsų vaikinams reikia daugiau fanatizmo, ugnelės, užsidegimo.

— Gal ir tavo tiesa. Tik, brolyti, mums taip atrodo, o juk komanda ir pervargsta, ir žaidėjai nesveikuoja, ir pagaliau mūsų galimybės mažesnės. Žiūrėk, koks žaidėjų

pasirinkimas Maskvai, Leningradui ar Ukrainos komandai, o juk mūsų Lietuvoje, pasistiepus ant pirštų galų, visus aukštągius — dumerinius vaikus — gali nosunkiai suskaičiuoti.

— Tai kas bus, kai komandą paliks Paulauskas, kuris šiame čempionate pelnė daugiausia taškų?

— Yra Linkovičius, Jurkšaitis, Matalskis, Paikauskas ir k'li. Atois jaunimas, juk sąjunginėse jaunimo varžybose Lietuvos komanda užėmė antrą vietą. Nors iki meistrų komandos, tiesa, dar jų laukia didelis kelias. Pagaliau ir „Žalgirio“ dubleriai užėmė antrą vietą. Pamaina bus. Sportas, kaip ir visa gyva, vadovaujasi atsinaujinimo dėsniu.

— Jeigu čia prieitų „Šluotos“ žurnalo nuomininkas Kindziulis, jis pasakytų:

— Pagyvensime, pamatysime. Sportas yra sportas.

— Iš tikrųjų — pamatysime. Žalgiriečiai, laimėję garbingą trečiąją vietą geriausiųjų Tarybų šalies krepšinio komandų tarpe, ugdo sparnus ateičiai, naujoms kovoms ir pergalėms.

— Toronto, Ontario, įvykusiame sportinių veikėjų susirinkime sudarytas komitetas krepšinio ir tinklinio išvykai į Europą remti. Išrinkti: pirm. P. Berneckas, vicepirmininkai inž. E. Čuplinskas ir O. Kušneraitis, išd. H. Chvedukas, nariai - V. Bireta, S. Krašauskas ir V. Simonaitis.

MOTERŲ VIENYBĖ

kviečia dalyvauti ruošiamame

PAVASARIO BALIUJE

š. m. birželio (June) 9, šeštadienį, 7:30 val. vak. Knights of Columbus salėj,

616 Jamaica Ave., Brooklyn, N. Y.

Įėjimo (door prize) laimėjimas, šokių kontestas, loterija, šilta vakarienė, butelis gėrimo ant kiekvieno stalo, geras orkestras.

Auka 11 dol. asmeniui

Stalus užsakyti pas Moterų Vienybės nares arba skambinti E. Andriūšienei VI 7-4477.

Laukiame!

Moterų Vienybė

WINTER GARDEN TAVERN, INC.

VYT. BELECKAS Savininkas

SALĖ VESTUVĖMS IR KITOKIOMS PRAMOGOMS. BE TO, DUODAMI POLAIDOTUVINIAI PIETŪS.

Pirmos rūšies lietuviškas maistas prieinama kaina.

1883 Madison Street • Brooklyn 27, N. Y. (Ridgewood)

Tel. Evergreen 2-6440

Namų pirkimo, pardavimo, apdraudos ir visats reikalais kreipkitės į

REAL ESTATE & INSURANCE

John Orman Agency

GERIAUSIAS PATARNAVIMAS

Pildomi miesto, valstybės ir federalinės valdžios mokesčių pareiškimai.

110-04 JAMAICA AVE. RICHMOND HILL, N. Y.

Telefonas

Virginia 6-1800

JUOZO BANDŽIUKO

THEATRE CAFE

Čia vaišinsiesi ir vaišinsi ne tik Amerikos veik visais gėrimais — alumi, vynu ir dar stipresniais. Gausi ir importuotų iš Europos ir kitų kraštų. — Jauki vieta susitikti, pasikalbėti ir džiaugtis gyvenimu su maloniais draugais.

96 - 10 Jamaica Ave. Woodhaven, N. Y.

Tel. 846 - 9884

CABINET MAKER

CUSTOM BUILT

* CABINETS * BOOKCASES * ANTIQUE REPAIRING * FORMICA WORK SPECIALISTS

AUGUST VILENIŠKIS 119-20 JAMAICA AVENUE RICHMOND HILL, N. Y.

VIRGINIA 7-5760

Tragiskai mirė dr. V. Baltrušaitis

Balandžio 17 d. nelaimė ištiko dr. Vytautą Praną Baltrušaitį. Iš Windsor, Ont., kur su šeima gyveno, nuvažiavo į Kingsville, Ont., patvarkyti savo namo, kuriame anksčiau gyveno ir į kurią vėl planavo grįžti. Norėdamas užtaisyti plyšius rūsyje greitai užsidegančiu preparatu, nepastebėjęs, kad į šildymo sistemos degančią liepsnelę - pilotlight dujos su liepsna susisiekė - sprogo ir karštis, dalelę sekundės užsitęsęs, apdegino. Nenustojo sąmonės gydytojas, atliko, ką gydytojas nelaimės momente atlieka. Skubiai užsivilkęs kitus drabužius, išbėgo į automobilį, susileido dozę prieš skausmą vaistų, pasišaukė ambulansą, ugniagesius ir, pats įlipęs, nuvažiavo į Lemington, Ont., ligoninę, į kurią siųsdavo savo pacientus. Pirmas porą dienų kovojo, neprarasdamas sąmonės ir vilties, bet baisiausios apdegimo žaizdų kančios palaužė. Kančios tęsėsi dešimtį dienų, iki 1973 m. balandžio 29 d. jo gyvybė užgeso.

Dr. Vytautas Baltrušaitis buvo gimęs 1911 m. vasario 22 d. Griškabūdyje, Šakių apskrityje. Baigęs gimnaziją ir Vytauto Didžiojo universiteto medicinos fakultetą, įvairiose Lietuvos vietovėse vertėsi gydytojo praktika. Prieš palikdamas Lietuvą, 1944 m. pavasarį vedė dantų gydytoją Oną Zostautaitę. Per Vokietiją, Daniją ir Angliją Baltrušaičiai pasiekė JAV. Išlaikęs gydytojui reikalingus egzaminus, ilgą laiką aptarnavo du kabinetus: Comber, Ont., o kitą Kingsville, Ont. Nors aktyvaus visuomenininko

darbui jam laiko trūkdavo, bet į visokius kultūrinius bei pramoginius pobūvius Detroite įjėdu su žmona atsilankydavo kone kiekvieną savaitgalį. Buvo nepaprastai linksmas, į viską žiūrėdavo iš optimistinės pusės. Geraširdis, pasiruošęs kiekvienam pagelbėti, kas tik pagalbos paprašydavo.

Uždarame karste buvo pašarvotas Andersono laidojimo namuose, Windsore. Balandžio 30 d. vakare didelė velionį priglaidusi salė buvo pilnutėlė žmonių.

Liko žmona Ona, sūnūs Vytautas ir Kęstutis, brolis med. dr. Jonas su žmona, du broliai ir sesuo Lietuvoje bei eilė tolimesnių giminų.

LILJA KAVALIAUSKAITĖ

Po ilgos ir sunkios ligos, gegužės 12 d. mirė Lilija Kavaliauskaitė, 62 m. amžiaus, ilgametė "Laisvės" laikraščio buhalterė ir administratorė. Atsisveikinimas įvyko gegužės 15 d., gegužės 16 d. velionės palaikai sudeginti. Pelenus giminės palaidojo Linden, N. J. Velionė buvo newyorkiečių plačiai pažįstama ir už "Laisvės" ribų.

HAVEN REALTY

TRAVEL AGENCY · MUTUAL FUNDS · INSURANCE

Perkant ar parduodant namus, išnuomojant butus, įgyjančioms apdraudus; federalinių ir valstybių (Income Tax) užpildymu, pirkimui piniginių perlaidų (Money Orders) ir įvairiausiai kitais reikalais, -- kreipkitės į

Joseph Andrusis - Tel. VI 7-4477
87-09 Jamaica Avenue
Woodhaven, N. Y. 11421

BILIETAI PARDUODAMI VISOMIS SUSISIEKIMO PRIEMONĖMS Į VISAS PASAULIO VIETAS

Atdara kasdien nuo 9 v. r. iki 9 v. vak.

ĮVAIRIOMS ŠVENTĖMS
PAPUOŠALŲ GAUSITE

Alice's Florist Shop

107-04 Jamaica Ave. Richmond Hill, N. Y.

Gėlės įvairiom progom

Mažoniai kviečiame kaimynystėje gyvenančius tautiečius atsilankyti arba paskambinti telefonu 846-5454; vakare: 738-1946. Čia rasite nuoširdų lietuvišką patarnavimą.

SILVER BELL BAKING CO.

A. Radziūnas, savininkas

MOSŲ SPECIALYBĖ LIETUVIŠKA DUONA, PYRAGAI
VEDYBINIAMS IR KITOKIEMS POKYLIAMS.

43-04 Junction Blvd.
Corona, Queens, N. Y. 11368
Tel. 779-5156

Rašomasias mašinėles lietuvišku raidynu galite užsisakyti Vienybėje

Jų galite užsakyti laiškais arba asmeniškai Vienybėje įsigyti. Mašinėles gamintos Vokietijoje. Jas galima siųsti saviškiams į Lietuvą. Pati lengviausia ir mažiausia tik 14 svarų, kainuoja \$105.50. Didesnės mašinėles \$139.50. Amerikoje atstovybėse mašinėlių dalis galima gauti visur. Jų turi ir Lietuva.
VIENYBĖ, 192 HIGHLAND BLVD., BROOKLYN, N. Y.

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI Funeral Directors

JUOZAS KAVALIAUSKAS

LICENSED PENNSYLVANIA AND NEW JERSEY

1601 S. Second Street, Philadelphia, Pa.

Telefonas: DEwey 4-5136

CHARLES J. ROMAN FUNERAL HOME

WILLIAM H. BEARD, SUPERVISOR

1113 Mt. Vernon St., Philadelphia, Pa.

Telefonas: POplar 5-4110

M. P. BALLAS FUNERAL HOME

ALB. BALTRŪNAS-BALTON

660 Grand St., Brooklyn, N. Y. 11211

NOTARY PUBLIC Tel. STagg 2-5043

JOSEPH GARSZVA

UNDERTAKER AND EMBALMER

JOSEPH J. GARSZVA, Jr.

231 Bedford Ave., Brooklyn, N. Y. 11211

Telefonas: EVERgreen 8-9770

ŠIE LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI IŠNUOMOJA
AUTOMOBILIUS ĮVAIRIEMS REIKALAMS

VIENYBĖ

MOTERŲ VIENYBĖS BALIUS
BIRŽELIO 9

Moteryų Vienybės tradicinis pavasarinis šokių balius ir vakarinė įvykis birželio 9-tą d. Knights of Columbus salėje, 616 Jamaica Ave. prie Hale Ave., Brooklyn, N. Y. Pradžiai 8-tą valandą vakare. Maloniai kviečiame dalyvauti. Auka \$11.00. Bus Door Prize ir šokiams. Iki malonaus pasimatymo.
KOMITETAS

LIUDO STUKO vadovaujamas Zibuoklių sekstetas ir Clevelando "Grandinėlės" šokėjai, kartu su latviais ir estais, dalyvaus Amerikos pabaltiečių meno festivalyje birželio 17 d. Gardens State Arts centre, New Jersey.

ALDONA KEPALAITĖ, newyorkietė pianistė, gegužės 14 d. Philadelphia Ethical Society patalpose turėjo savo koncertą. Atliko Bacho, Chopino, Debussy, Liszto ir kt. kompozitorių kūrinius.

J. MATULAITIENĖS TAUTINIŲ ŠOKIŲ KURSAI NEW YORKE

Jadvygos Matulaitienės iniciatyva balandžio 7 New Yorke surengti tautinių šokių kursai New Yorke tautinių šokių ilgametė vadovė pakvietė tautinių šokių mokytojus net iš 14 lietuvių kolonijų. Kursuose dalyvavo atstovai iš 4 vietovių: Brockton, Mass., Hartford, Conn., New Yorke ir Washington, D. C.

Studentai išmokyti naujų žaidimų su dainelėmis jauniems, taip pat ir tautinių šokių vyresniesiems Dainelės ir šokių muzika kursų metų įrašyta juostelėse. Šią juostelę kursų dalyviai ir kursuose nedalyvavę gali gauti pas J. Matulaitienę.

IDOMUS MARGUČIŲ VAKARAS

Lietuvių Darbininkų draugijos 7-osios Kuopos Atvelykio renginys pasisekė; už gražiausius margučius Kuopa davė dovanų, o narės surinko savo darbo ar pirktus daiktus ir juos laimėjimo būdu paskirstė dalyviams. Adv. S. Briedis kasmet skiria gražią dovaną. Ir šiemet ji buvo \$25 vertės. Laimėjo Dantellius Averka.

Dalyvius gražiai pasveikino pirm. Bronė Spūdienė. L. Šateikienė papasakojo Margučių istoriją.

Dalyvių tarpe nemažai iškilų svečių. Adv. S. Briedžio pakvietė, atvyko SLA prez. P. Dargis, viceprez. A. Čaplikas, išd. E. Mikužiūtė. (Visi jie tą dieną New Yorke SLA reikalais posėdžiavo). Dar buvo Vienybės red. J. Valaitis, Vienybės leidėja V. Tysliavienė, Darbininko redakcijos narys P. Jurkus, Radio vedėjas prof. dr. J. Stukas su žmona Loreta, muzikas Alg. Kačanauskas, ALTO skyriaus narys D. Averka, filmininkas Motūzas, stuvėjų veikėjas V. Zavecikas.

Buvo ir nelietuvių tarp jų, mokytoja Sofija Castera. Ji žavėjosi lietuvių vaišingumu.

S. Narkėliūnaitė, R. Šateika ir A. Barlof pagamino daug nuotraukų.

Vakarui rengti uoliai dirbo M. Vasilka, A. Pėstininkienė, Lillija ir Antanas Šateikos, jų sūnus Randalas, vakaro salės "Fifi" savininkė ir, žinoma, pati pirmininkė Bronė Spūdienė.

Dabar maistas brangus. Vakare dalyviai patenkinti kumpiu, dešromis, - alkani pavaišinti, trokštantys pagirdyti.

Šokių mėgėjai galėjo ir šokti, dainininkai - padainuoti.

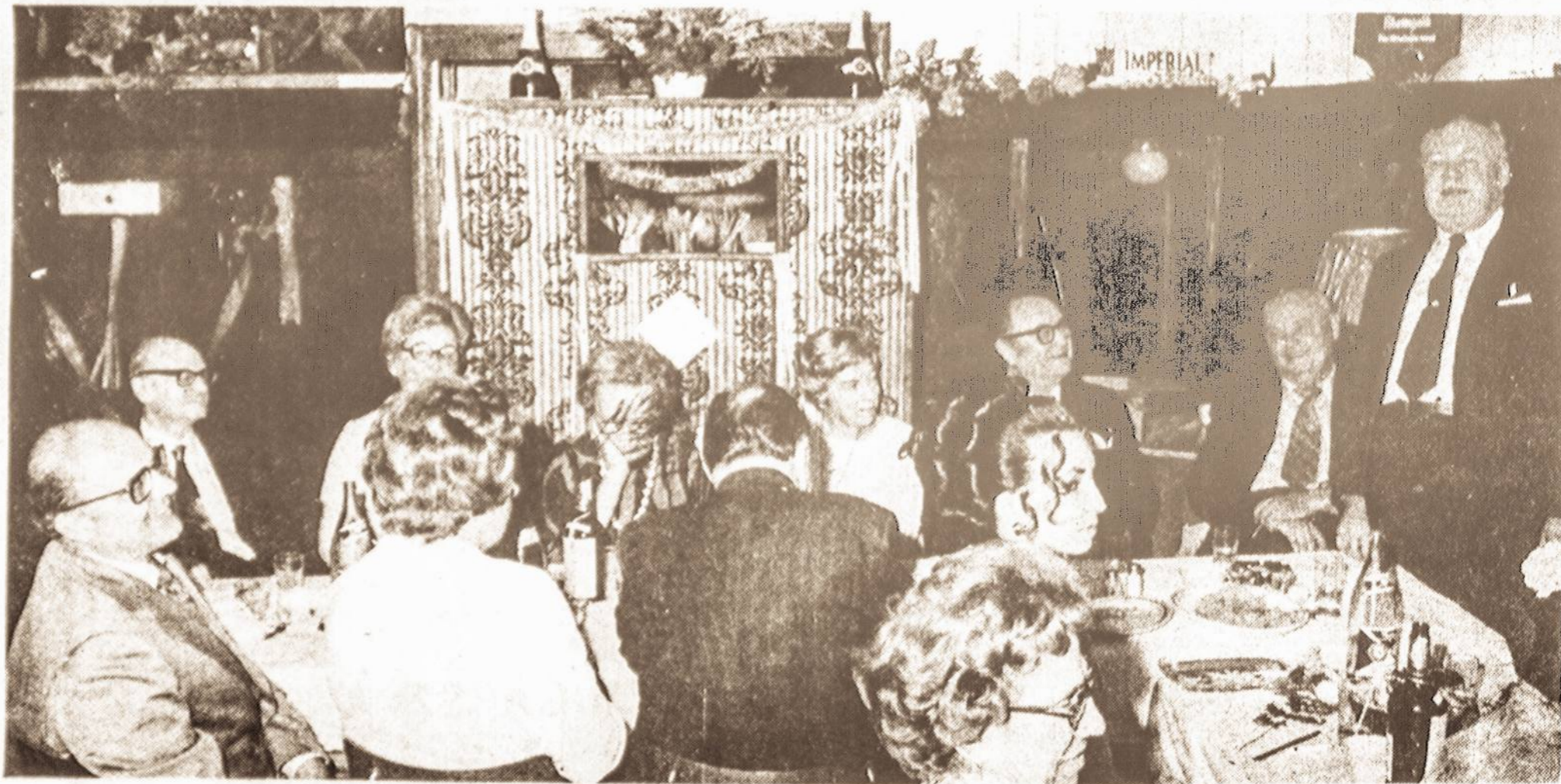
Visi skirstėsi, dėkodami už malonų vakarą. N. STILSONIENĖ

Margučių vakare susitiko ir artimi bičiuliai. Stovi - muzikas Algirdas Kačanauskas, dr. Jokūbas Stukas, vakaro pirmininkė Bronė Spūdienė, sėdi Alice Zubkuvienė ir "Vyties" redaktorė Loreta Stukienė.

Vakare susitikę ir išpūdžiais dainasi - Vienybės red. Jonas Valaitis, Vytautas Gadliauskas, iš Tarybų S-gos laivo pabėgęs, ir Vienybės nuolatinis bendradarbis Jonas Kiznis.

Susivienijimo Lietuvių Amerikoje sukaktovinis vėjus tebevyksta. Kur SLA nariai bedalyvautų, visur paminimas vėjus. Iš kairės prie stalo sėdi: dr. Jokūbas Stukas, nugara Loreta Stukienė, Algirdas Kačanauskas, mokytoja Sofija Castera. Anoj pusėj stalo: SLA išdo globėjas adv. Steponas Briedis, Jr., -SLA išdininkė Euphrosine Mikužiūtė, Margučių vakaro ved. Bronė Spūdienė, Vienybės leidėja Valerija Tysliavienė, SLA prez. Povilas Dargis, SLA viceprez. Aleksandras Čaplikas. Kalba Vienybės redaktorius ir SLA organizatorius Jonas Valaitis.

Salomėjos Narkėliūnaitės nuotraukos

LITO INVESTAVIMO BENDROVĖ, jau dešimt metų veikianti New Yorke, paskelbė, kad 1972 m. jai atnešė 100 tūkstančių dol. pelno. Bendrovės akcininkų skaičius artėja prie 300. Jų pinigus bendrovė investuoja į nekilnojamą turtą. Turi įsigijusi kelis apartamentinius namus New Yorke, Putname iš vienuolių buvo nupirkusi žemės, ją išskirstė sklypais ir jau baigia parduoti. Lito bendrovė taip pat Putname yra nupirkusi ir antrą sklypą, kuriame ketina pastatyti didelius namus privatiems gyventojams. Litas turi įsteigęs ir kelionių biurą, kurio raštinė yra Richmond Hill.

SKAITYTOJAU! Nedelskite atnaujinti Vienybės prenumeratą. Laikraštis laukia Jūsų paramos.
VIENYBĖ, 1973 m. gegužės 18 d.